

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 6.3.2024
COM(2024) 115 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

Rapport om konkurrenspolitiken 2023

{SWD(2024) 53 final}

Innehållsförteckning

1. Inledning	0
2. Mildra de negativa effekterna av externa ekonomiska chocker genom reglerna för statligt stöd och faciliteten för återhämtning och resiliens	1
2.1 Tillfällig kris- och omställningsram.....	1
2.2 Utfasning av den tillfälliga ramen för statligt stöd till stöd för ekonomin under utbrottet av covid-19	3
2.3 Genomförande av faciliteten för återhämtning och resiliens	3
3. Fortsatt ändamålsenliga konkurrensregler för framtiden – framsteg med den omfattande politiska agendan	4
3.1 Uppdatering av regler och vägledning om antitrust och företagskoncentrationer	4
Regler om horisontella samarbetsavtal antogs.....	4
Gruppundantagsförordningen för motorfordon förlängdes.....	5
Förenklingspaket för koncentrationer antogs.....	6
Riktlinjer för hållbarhetsavtal inom jordbruket antogs	6
Ingen förlängning av gruppundantaget för konsortier mellan linjerederier	7
Riktlinjer för tillämpningen av artikel 102 i EUF-fördraget förbereddes	7
Utvärderingen av förordning (EG) nr 1/2003 fortsatte	7
Reglerna för avtal om tekniköverföring utvärderades	8
3.2 Uppdatering av reglerna och vägledningen för statligt stöd	8
Den allmänna gruppundantagsförordningen ändrades.....	8
Reviderad allmän förordning om stöd av mindre betydelse antogs.....	9
Reviderad förordning om stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse antogs.....	9
Reviderade regler för statligt stöd inom jordbruks-, skogsbruks-, fiskeri- och vattenbrukssektorerna antogs	9
Riktlinjer för god praxis för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse antogs.....	10
Gemensamt europeiskt forum för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse	11
Tolkningsriktlinjer för förordning (EU) nr 1370/2007 antogs.....	11
Utvärderingar	11
4. Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrog till kommissionens huvudprioriteringar	12
4.1 Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad.....	12
Verkställandet av antitrustlagstiftningen bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad	12

Kontrollen av koncentrationer bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad	15
Kontrollen av statligt stöd bidrog till den digitala omställningen och till en resilient inre marknad	19
4.2 Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrog till den gröna omställningen	21
Verkställandet av antitrustlagstiftningen bidrog till den gröna omställningen	21
Kontrollen av koncentrationer bidrog till den gröna omställningen	22
Kontrollen av statligt stöd bidrog till den gröna omställningen.....	22
4.3 Konkurrenspolitiken bidrog till en ekonomi för människor	24
EU:s konkurrenspolitik bidrog till innovation och rättvisa betalningar.....	24
<i>Verkställandet av antitrustlagstiftningen inom sektorn för finansiella tjänster och försäkringssektorn.....</i>	<i>25</i>
<i>Kontroll av koncentrationer inom sektorn för finansiella tjänster</i>	<i>25</i>
Tillämpning av reglerna om statligt stöd inom sektorn för finansiella tjänster	26
Statligt stöd inom försäkringar.....	27
Statligt stöd inom offentliga garantier	27
5. Nya kompletterande verktyg för den inre marknaden togs i bruk	27
5.1 Förordningen om digitala marknader.....	27
5.2 Förordningen om utländska subventioner.....	30
6. Hur politiken för statligt stöd påverkar den inre marknadens integritet och EU:s globala konkurrenskraft	32
6.1 Överblick över utbetalningen av statligt krisrelaterat och icke-krisrelaterat stöd 2022	34
6.2 Avgörande men försiktig användning av statligt stöd i kristider	40
6.3 Arbeta för den digitala och gröna omställningen och andra EU-prioriteringar.....	44
6.4 En konkurrenskraftig EU-ekonomi genom att skydda den välfungerande inre marknaden	46
7. Mäta kundpåverkan av konkurrenspolitikens tillämpning.....	48
8. Arbetsmetoderna vid GD Konkurrens moderniseras så att de kan tillgodose nuvarande och framtida tillämpningsbehov	49
8.1 Digitala verksamhetslösningar.....	49
8.2 Dataanalys och datateknik	49
8.3 Stärkt visselblåsarverktyg	50
9. Främjande och utåtriktad verksamhet till stöd för konkurrenspolitik och tillämpning.....	50
10. Konkurrenspolitiken i ett europeiskt och globalt sammanhang.....	51
10.1 Förenade krafter för att forma en europeisk och global konkurrenskultur	51

Politisk samstämmighet genom Europeiska konkurrensnätverket.....	51
En kontinuerlig och konstruktiv dialog mellan institutioner	51
10.2 Konkurrenspolitiskt samarbete världen över	52
Multilaterala förbindelser.....	52
Bilaterala förbindelser.....	52

1. Inledning

Europeiska kommissionen (*kommissionen*) riktar 2023 års rapport om konkurrenspolitiken till Europaparlamentet, Europeiska unionens råd, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. I rapporten beskrivs den viktigaste utvecklingen inom EU:s konkurrenspolitik och dess tillämpning under 2023.

År 2023 var ytterligare ett utmanande år för EU. Rysslands fortsatta anfallskrig mot Ukraina och ökande geopolitiska spänningar påminde oss återigen om hur sammanlänkad världen är, inte minst EU med sina grannländer. Kommissionen vidtog snabba och beslutsamma åtgärder bland annat i fråga om statligt stöd för att mildra de negativa effekterna av dessa händelser på EU:s ekonomi.

Det skedde också en positiv utveckling 2023, framför allt visade sig EU:s ekonomi vara motståndskraftig mot effekterna av Rysslands fortsatta aggression mot Ukraina. Mot slutet av 2023 sjönk energipriserna i EU från toppnivån 2022. EU:s konkurrenspolitik var ett av många verktyg som användes med framgång för den fortsatta krishanteringen, den ekonomiska återhämtningen och genomförandet av den gröna och den digitala omställningen.

Den digitala revolutionen har ökat den globala räckvidden hos alla företag, inte bara teknikjättarna. Digitaliseringen driver på den ekonomiska tillväxten inom alla ekonomiska sektorer. En snabb marknadsutveckling skapar dock nya utmaningar för konkurrensmyndigheterna. En av de största utmaningar som kommissionen står inför – både när det gäller antitrust- och koncentrationskontroll – handlar om hur man definierar relevanta marknader när man ställs inför en dynamisk utveckling på marknaderna. Därför fortsatte kommissionen att arbeta med ett nytt tillkännagivande om marknadsdefinition under 2023. Marknadsutvecklingen och utmaningarna ledde också till att kommissionen 2022 inledde en utvärdering av sina utrednings- och beslutsbefogenheter för att kontrollera efterlevnaden av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget i enlighet med förordning (EG) nr 1/2003¹. Detta arbete fortsatte under 2023. Kommissionen håller också på att utarbeta nya riktlinjer om utestängande missbruk av en dominerande ställning enligt artikel 102 i EUF-fördraget.

¹ Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (Text av betydelse för EES), EGT L 1, 4.1.2003, s. 1.

Ett nära samarbete mellan konkurrensmyndigheter över jurisdiktioner är viktigare än någonsin. I november 2023 beordrade kommissionen Illumina att avveckla förvärvet av GRAIL², båda amerikanska företag. Under hela ärendets gång höll kommissionen nära kontakt med den federala konkurrensmyndigheten i USA, som hade liknande farhågor rörande konkurrens.

Politiken för statligt stöd utmanades också av globala och politiska trender. Med utgångspunkt i den tillfälliga krisramen³ antog kommissionen den tillfälliga kris- och omställningsramen⁴ för att bl.a. ta hänsyn till stödåtgärder inom sektorer som är avgörande för övergången till en klimatneutral ekonomi, i linje med industriplanen i den gröna given. Även om den geopolitiska utvecklingen kan utgöra en utmaning för EU:s intressen måste EU hålla fast vid den grundläggande logiken i kontrollen av statligt stöd: att förhindra att statligt stöd undergräver den inre marknaden. Konkurrenskraft kommer från konkurrens och inte från subventioner, och offentliga medel bör inte finansiera investeringar som den privata sektorn själv skulle kunna göra. Reglerna i den tillfälliga kris- och omställningsramen, som möjliggör stöd till nyckelsektorer, innehåller därför en tidsbegränsning och strikta skyddsmekanismer. Den partiella utfasningen av krisavsnitten i den tillfälliga kris- och omställningsramen i slutet av 2023 och den planerade utfasningen av de återstående krisavsnitten under 2024 sänder en stark signal till medlemsstaterna och företagen om detta. Detta är ett svar på en begäran från Europeiska rådet om att kommissionen ska ”rapportera till rådet om hur den aktuella politiken för statligt stöd påverkar den inre marknads integritet och EU:s globala konkurrenskraft”⁵. Denna rapport innehåller en omfattande översikt över och analys av statligt stöd och hur stödet påverkar konkurrensen på den inre marknaden och EU:s konkurrenskraft (se avsnitt 6).

Under 2023 visade kommissionen när och hur EU:s konkurrenspolitik måste anpassas för att hålla EU:s marknader rättvisa, konkurrenskraftiga och öppna för både företag och konsumenter. Kommissionen kommer att fortsätta att göra detta.

Från och med maj 2023 tillämpar kommissionen dessutom de nya reglerna i förordningen om digitala marknader⁶ för att hålla de digitala marknaderna öppna. En fullständig rapport om Europeiska kommissionens verksamhet 2023 inom ramen för denna förordning offentliggörs parallellt med denna rapport, i enlighet med artikel 35 i samma förordning. I oktober 2023 trädde

² Ärende M.10939 – Illumina/GRAIL.

³ Meddelande från kommissionen – *Tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina*, EUT C 131 I, 24.3.2022, s. 1.

⁴ Meddelande från kommissionen – *Tillfällig kris- och omställningsram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina*, 2023/C 101/03, C/2023/1711, EUT C 101, 17.3.2023, s. 3.

⁵ Europeiska rådets möte (26 och 27 oktober 2023), EUCO 14/23, punkt 22 g.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 av den 14 september 2022 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (förordningen om digitala marknader), EUT L 265, 12.10.2022, s. 1.

anmälningsskyldigheterna enligt förordningen om utländska subventioner⁷ i kraft för att hantera snedvridningar av marknaden till följd av utländska subventioner.

2. Mildra de negativa effekterna av externa ekonomiska chocker genom reglerna för statligt stöd och faciliteten för återhämtning och resiliens

2.1 Tillfällig kris- och omställningsram

I mars 2022 antog kommissionen den tillfälliga kris- och omställningsramen (*den tillfälliga krisramen*)⁸ för att göra det möjligt för medlemsstaterna att stödja ekonomin i samband med Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Den ursprungliga tillfälliga krisramen omfattade statligt stöd för att hantera den omedelbara ekonomiska kris som orsakades av Rysslands invasion av Ukraina. Här ingick t.ex. likviditetsstöd i form av statliga garantier och subventionerade lån, stöd för att kompensera för höga energipriser och åtgärder för att stödja en minskning av efterfrågan på el. Den tillfälliga krisramen ändrades två gånger – i juli 2022 och i oktober 2022 – i takt med att krisen utvecklades.

I mars 2023 antog kommissionen den tillfälliga kris- och omställningsramen⁹. Denna ram möjliggör inte bara krisrelaterat stöd utan gör det också möjligt för medlemsstaterna att stödja nyckelsektorer för omställningen till en klimatneutral ekonomi, i linje med industriplanen i den gröna given.

Följande utmärker den tillfälliga kris- och omställningsramen: i) Den förlänger möjligheten för medlemsstaterna att påskynda införandet av system för förnybar energi, energilagring och för utfasningen av fossila bränslen i industriella produktionsprocesser till och med den 31 december 2025. ii) Den ändrar tillämpningsområdet för sådana åtgärder för att göra det enklare för medlemsstaterna att utforma sådana system och göra dem mer effektiva. iii) Den inför nya åtgärder som är tillämpliga till och med den 31 december 2025 för att ytterligare påskynda investeringar i viktiga sektorer för omställningen till en klimatneutral ekonomi. Den tillfälliga kris- och omställningsramen möjliggör investeringsstöd för tillverkning av strategisk utrustning, närmare bestämt batterier, solpaneler, vindturbiner, värmepumpar, elektrolysanläggningar och anläggningar för avskiljning och lagring av koldioxid, samt för produktion av viktiga komponenter och för produktion och återvinning av relaterade kritiska råvaror. Detta genom stödordningar eller individuellt stöd upp till det subventionsbelopp som stödmottagaren skulle kunna få för en motsvarande investering i ett tredjelandets jurisdiktion utanför EES, eller det belopp som krävs för att

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2560 av den 14 december 2022 om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden, EUT L 330, 23.12.2022, s. 1.

⁸ Meddelande från kommissionen – *Tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina*, EUT C 131 I, 24.3.2022, s. 1.

⁹ Meddelande från kommissionen – *Tillfällig kris- och omställningsram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina*, EUT C 101, 17.3.2023, s. 3.

ge företaget incitament att investera i EES (det så kallade finansieringsunderskottet), beroende på vilket som är lägst.

Efter samråd med medlemsstaterna förlängde kommissionen i november 2023 de avsnitt som gör det möjligt för medlemsstaterna att bevilja begränsade stödbelopp (avsnitt 2.1) och stöd för att kompensera för höga energipriser (avsnitt 2.4), särskilt med tanke på den kvardröjande sårbarheten på energimarknaderna¹⁰, där energiintensiva industrier är särskilt känsliga. Avsnitten förlängdes till den 30 juni 2024.

2023 antog kommissionen 220 beslut (varav 91 ändringsbeslut) enligt den tillfälliga krisramen och den tillfälliga kris- och omställningsramen och godkände 147 nationella åtgärder som anmälts av 27 medlemsstater. Den totala budget som medlemsstaterna anmälde till kommissionen för sådana statliga stödåtgärder uppgick till omkring 77,94 miljarder euro. För mer information om statligt stöd som beviljats inom ramen för dessa två instrument, se avsnitt 6 nedan.

2.2 Utfasning av den tillfälliga ramen för statligt stöd till stöd för ekonomin under utbrottet av covid-19

I takt med att effekterna av covid-19-utbrottet avtog började kommissionen under 2023 att fasa ut den tillfälliga ramen till stöd för ekonomin i samband med covid-19-utbrottet (den tillfälliga ramen för statliga stödåtgärder)¹¹. Begränsade avsnitt fick ett senare slutdatum, så att åtgärderna för investerings- och solvensstöd kunde fortsätta fram till den 31 december 2023¹². Dessutom möjliggjorde den tillfälliga ramen en flexibel övergång med tydliga skyddsåtgärder till och med den 30 juni 2023, särskilt för omvandling och omstrukturering av skuldinstrument, t.ex. lån och garantier, till andra former av stöd såsom direkta bidrag¹³.

2.3 Genomförande av faciliteten för återhämtning och resiliens

Genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens¹⁴, som är kärnan i initiativet NextGenerationEU, fortsatte under 2023¹⁵. Faciliteten syftar till att, vid sidan av och utöver sammanhållningspolitiken, främja sammanhållningen mellan medlemsstaterna genom att mildra de sociala och ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin. Avsikten är därmed att bättre förbereda EU för framtida utmaningar, särskilt genom att stödja den gröna och den digitala omställningen.

¹⁰ Meddelande från kommissionen – *Ändring av den tillfälliga kris- och omställningsramen för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina*, EUT C, C/2023/1188, 21.11.2023, s. 1.

¹¹ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/statement_22_2980.

¹² Meddelande från kommissionen – *Ändring av den tillfälliga ramen för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin under det pågående utbrottet av covid-19*, EUT C 423, 7.11.2022, s. 9.

¹³ Meddelande från kommissionen – *Sjätte ändringen av den tillfälliga ramen för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin under det pågående utbrottet av covid-19 och ändring av bilagan till meddelandet från kommissionen till medlemsstaterna om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på kortfristig exportkreditförsäkring*, 2021/C 473/01, C/2021/8442, EUT C 473, 24.11.2021, s. 1.

¹⁴ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/IP_22_3131.

¹⁵ Läs mer på https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

De flesta av de åtgärder som finansieras genom faciliteten för återhämtning och resiliens utgör inte statligt stöd. Av dem som gör det kan de flesta genomföras direkt av medlemsstaterna, antingen inom ramen för en gruppundantagsförordning¹⁶ eller också inom ramen för en förordning om stöd av mindre betydelse¹⁷.

Flera åtgärder anmälades dock för förhandsgodkännande av kommissionen. Därför offentliggjorde kommissionen i april 2023 uppdaterade vägledande mallar för statligt stöd¹⁸. Syftet var att hjälpa medlemsstaterna att, i enlighet med reglerna för statligt stöd, utforma stödåtgärder som ska ingå i deras nationella planer för återhämtning och resiliens. De uppdaterade mallarna gör det lättare för medlemsstaterna att inrätta statliga stödåtgärder som ytterligare bidrar till genomförandet av den europeiska gröna given, samtidigt som beroendet av ryska fossila bränslen minskar och den gröna omställningen påskyndas i enlighet med REPowerEU-planen. Under 2023 antog kommissionen över 50 beslut om statligt stöd om åtgärder som finansierats genom faciliteten för återhämtning och resiliens.

3. Fortsatt ändamålsenliga konkurrensregler för framtiden – framsteg med den omfattande politiska agendan

3.1 Uppdatering av regler och vägledning om antitrust och företagskoncentrationer

Regler om horisontella samarbetsavtal antogs

I juni 2023 antog kommissionen reviderade horisontella gruppundantagsförordningar om FoU-¹⁹ och specialiseringsavtal²⁰, åtföljda av reviderade horisontella riktlinjer²¹. De reviderade reglerna ger en uppdaterad vägledning för att hjälpa företag att bedöma om deras samarbetsavtal är förenliga med EU:s konkurrensregler, samt vilka typer av samarbete som kan bidra till den digitala och den gröna omställningen. De horisontella gruppundantagsförordningarna om FoU- och specialiseringsavtal undantar vissa konkurrensfrämjande FoU-avtal och specialiseringsavtal från förbudet enligt artikel 101.1 i EUF-fördraget. De reviderade reglerna utvidgar bland annat tillämpningsområdet för gruppundantagsförordningen om specialisering till att omfatta flerpartsavtal för fler typer av produktionsavtal och ger större flexibilitet vid beräkningen av marknadsandelar.

¹⁶ Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, EUT L 187, 26.6.2014, s. 1, senast ändrad genom kommissionens förordning (EU) 2021/1237, EUT L 270, 29.7.2021, s. 39.

¹⁷ Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, EUT L 352, 24.12.2013, s. 1.

¹⁸ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/rff-guiding-templates>.

¹⁹ Kommissionens förordning (EU) 2023/1066 av den 1 juni 2023 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa grupper av forsknings- och utvecklingsavtal, EUT L 143, 2.6.2023, s. 9.

²⁰ Kommissionens förordning (EU) 2023/1067 av den 1 juni 2023 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa grupper av specialiseringsavtal, EUT L 143, 2.6.2023, s. 20.

²¹ Meddelande från kommissionen – *Riktlinjer för tillämpningen av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på horisontella samarbetsavtal*, EUT C 259, 21.7.2023, s. 1.

De reviderade horisontella riktlinjerna har uppdaterats för att återspegla senaste rättspraxis och tillämpningspraxis. De innehåller utökad vägledning om informationsutbyte, inbegripet digitala former av utbyte, och om gemensamma inköp, inklusive åtskillnaden mellan legitima gemensamma inköp och köparkarteller. Ett nytt kapitel ger vägledning om tillämpningen av konkurrensreglerna på hållbarhetsavtal.

Källa: Europeiska kommissionen.

Gruppundantagsförordningen för motorfordon förlängdes

EU har en särskild ordning för vertikala avtal inom motorfordonssektorn, nämligen gruppundantagsförordningen för motorfordon²², som skulle upphöra att gälla den 31 maj 2023. I april 2023 förlängde kommissionen förordningen med fem år till och med den 31 maj 2028. Kommissionen begränsade förlängningen till fem år för att kunna reagera i tid på marknadsutvecklingen, t.ex. till följd av digitalisering av fordon, elektrifiering och nya rörlighetsmönster.

²² Kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn, EUT L 129, 28.5.2010, s. 52, ändrad genom kommissionens förordning (EU) 2023/822 av den 17 april 2023 om ändring av förordning (EU) nr 461/2010 vad gäller dess tillämpningsperiod, EUT L 102 I, 17.4.2023, s. 1.

Kommissionen uppdaterade också tilläggsriktlinjerna²³ för sektorn. Fordonsgenererade uppgifter håller på att bli en allt viktigare konkurrensfaktor för aktörer som erbjuder reparationer och underhåll. De reviderade riktlinjerna kommer att hjälpa företag i fordonssektorn att bedöma om deras vertikala avtal är förenliga med EU:s konkurrensregler, samtidigt som man säkerställer att operatörer på eftermarknaden, inklusive garage, fortsätter att ha tillgång till fordonsgenererade uppgifter som är nödvändiga för reparation och underhåll.

Förenklingspaketet för koncentrationer antogs

I april 2023 antog kommissionen förenklingspaketet för koncentrationer. Det omfattar i) en reviderad genomförandeförordning²⁴, ii) ett tillkännagivande om förenklat förfarande²⁵ och iii) ett meddelande om översändande av handlingar²⁶. Paketet syftar till att förenkla och utvidga omfattningen av kommissionens översynsprocess för oproblematiska koncentrationer (förenklade ärenden). Det minskar också den mängd information som krävs för att anmäla transaktioner och inför elektroniska anmälningar som standard. I tillkännagivandet anges närmare de omständigheter under vilka kommissionen får undersöka ett ärende enligt det normala översynsförfarandet, även om det formellt kan omfattas av ett förenklat förfarande. De förenklade reglerna för koncentrationer trädde i kraft den 1 september 2023.

Riktlinjer för hållbarhetsavtal inom jordbruket antogs

I artikel 101 i EUF-fördraget förbjuds konkurrensbegränsande avtal mellan företag, till exempel avtal mellan konkurrenter som leder till högre priser eller mindre kvantiteter. I artikel 210a i förordning nr 1308/2013 (förordningen om en samlad marknadsordning)²⁷ undantas dock vissa begränsande avtal inom jordbrukssektorn från tillämpningsområdet för detta allmänna förbud. Undantaget gäller när sådana avtal är nödvändiga för att uppnå hållbarhetsstandarder. Efter ett offentligt samråd under

²³ Tillkännagivande från kommissionen – *Tilläggsriktlinjer för vertikala begränsningar i avtal om försäljning och reparation av motorfordon och om återförsäljning av reservdelar till motorfordon*, EUT C 138, 28.5.2010, s. 16, ändrat genom kommissionens meddelande *Ändringar av Tillkännagivande från kommissionen – Tilläggsriktlinjer för vertikala begränsningar i avtal om försäljning och reparation av motorfordon och om återförsäljning av reservdelar till motorfordon*, 2023/C 133 I/01, EUT C 133 I, 17.4.2023, s. 1.

²⁴ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/914 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer och om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 802/2004, EUT L 119, 5.5.2023, s. 22.

²⁵ Kommissionens tillkännagivande om ett förenklat förfarande för handläggning av vissa koncentrationer enligt rådets förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer, EUT C 160, 5.5.2023, s. 1.

²⁶ Meddelande från kommissionen – *Meddelande enligt artiklarna 3.2, 13.3, 20 och 22 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/914 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer och om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 802/2004*, EUT C 160, 5.5.2023, s. 1.

²⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2117 av den 2 december 2021 om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter, (EU) nr 1151/2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel, (EU) nr 251/2014 om definition, beskrivning, presentation, märkning och skydd av geografiska beteckningar för aromatiserade vinprodukter och (EU) nr 228/2013 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för unionens yttersta randområden, EUT L 435, 6.12.2021, s. 262.

första halvåret 2023²⁸ om utkastet till riktlinjer för artikel 210a i förordningen om en samlad marknadsordning²⁹ antog kommissionen riktlinjerna i december 2023. Riktlinjerna syftar till att underlätta antagandet av hållbarhetsavtal inom jordbruket genom att förklara hur villkoren för uteslutning i artikel 210 a i förordningen om en samlad marknadsordning ska uppfyllas och genom att ge konkreta exempel.

Ingen förlängning av gruppundantaget för konsortier mellan linjerederier

Linjerederier tillhandahåller regelbunden, reguljär transport av annat än bulkgoods längs en viss rutt. Linjetrafik tillhandahålls regelbundet av flera rederier som är organiserade i konsortier. Gruppundantagsförordningen för konsortier gör det möjligt för linjerederier att samarbeta inom vissa gränser utan att bryta mot EU:s konkurrenslagstiftning. Då undantaget antogs 2009 var det främst i syfte att underlätta samarbetet mellan linjerederier för att öka den operativa effektiviteten, optimera användningen av fartyg och förbättra servicekvaliteten. Efter en utvärdering fann dock kommissionen att det var relativt få konsortier som omfattades av gruppundantagsförordningen. Således var också gruppundantagsförordningens effektivitet och ändamålsenlighet begränsad. Kommissionen beslutade att inte förlänga gruppundantaget och att låta det löpa ut den 25 april 2024³⁰.

Riktlinjer för tillämpningen av artikel 102 i EUF-fördraget förbereddes

I mars 2023 offentliggjorde kommissionen en inbjudan att lämna synpunkter på de framtida riktlinjerna för tillämpningen av artikel 102 i EUF-fördraget på utestängande åtgärder³¹. Riktlinjerna kommer att återspegla såväl EU:s rättspraxis som kommissionens omfattande erfarenhet av att tillämpa denna artikel. Kommissionen kommer att offentliggöra ett utkast till riktlinjerna för offentligt samråd och noga överväga de berörda parternas synpunkter.

Utvärderingen av förordning (EG) nr 1/2003 fortsatte

Genom förordning nr 1/2003³² och dess genomförandeakt, förordning nr 773/2004³³, fastställs en förfaranderam som syftar till att säkerställa en ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av artiklarna

²⁸ Offentligt samråd om utkastet till riktlinjer för hållbarhetsavtal inom jordbruket, 10.1.2023–24.4.2023. Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2023-sustainability-agreements-agriculture>.

²⁹ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/about/reaching-out/sustainability-guidelines-agri-food-supply-chain>.

³⁰ Meddelande till kommissionen om upphörande av kommissionens förordning (EG) nr 906/2009 av den 28 september 2009 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden mellan linjerederier (konsortier), 10.10.2023, C(2023) 6700 final.

³¹ Inbjudan att lämna synpunkter avseende riktlinjer om företags missbruk av dominerande ställning genom utestängande åtgärder, 27.3.2023–24.4.2023. Läs mer på https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13796-EUs-konkurrenstratt-Vagledning-om-foretags-missbruk-av-en-dominerande-stallning-genom-uteslangande-atgarder_sv.

³² Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (Text av betydelse för EES), EGT L 1, 4.1.2003, s. 1.

³³ Kommissionens förordning (EG) nr 773/2004 av den 7 april 2004 om kommissionens förfaranden enligt artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget (Text av betydelse för EES), EUT L 123, 27.4.2004, s. 18.

101 och 102 i EUF-fördraget i EU. Nya utmaningar för tillämpningen av konkurrensreglerna har uppstått med tiden, till exempel i relation till digitaliseringen av ekonomin och de alltmer komplicerade antitrustutredningarna. Efter ett offentligt samråd 2022³⁴ fortsatte kommissionen sin utvärdering under 2023. I detta syfte anordnade kommissionen en workshop med många olika berörda parter i oktober 2023. Kommissionen har också beställt en studie till stöd för utvärderingen. Under utvärderingen samarbetar kommissionen med de nationella konkurrensmyndigheterna.

Reglerna för avtal om tekniköverföring utvärderades

I november 2022 inledde kommissionen en utvärdering av gruppundantagsförordningen om tekniköverföring³⁵ och de tillhörande riktlinjerna³⁶. Detta arbete fortsatte under hela 2023. Utvärderingen gör det möjligt för kommissionen att besluta om gruppundantagsförordningen om tekniköverföring bör tillåtas upphöra att gälla, förlängas eller revideras.

3.2 Uppdatering av reglerna och vägledningen för statligt stöd

Den allmänna gruppundantagsförordningen ändrades

I juni 2023 antog kommissionen en riktad ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen. Syftet var att ytterligare underlätta och påskynda stödet för EU:s gröna och digitala omställning samtidigt som den inre marknadens funktion säkerställs³⁷. Den reviderade allmänna gruppundantagsförordningen ger medlemsstaterna större flexibilitet att utforma och genomföra statliga stödåtgärder inom nyckelsektorer för omställningen till klimatneutralitet och till en nettonollindustri. Dessutom kommer den att bidra till att påskynda investeringarna i och finansieringen av produktionen av ren teknik i EU, i linje med industriplanen i den gröna given³⁸.

Den reviderade allmänna gruppundantagsförordningen ökar och effektiviserar möjligheterna att bevilja statligt stöd till miljöskydd och energi. Dessutom underlättar den stödet för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse inom forskning och utveckling och utökar möjligheterna till utbildning och omskolning av anställda. Den underlättar också beviljandet av stöd i form av

³⁴ Offentligt samråd om EU:s förfaranden vid antitrustärenden – utvärdering, 30.6.2022–6.10.2022. Läs mer på https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13431-EUs-forfanden-vid-antitrustaren-utvardering_sv.

³⁵ Kommissionens förordning (EU) nr 316/2014 av den 21 mars 2014 om tillämpning av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av avtal om tekniköverföring, EUT L 93, 28.3.2014, s. 17.

³⁶ Meddelande från kommissionen – *Riktlinjer för tillämpningen av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på avtal om tekniköverföring*, EUT C 89, 28.3.2014, s. 3.

³⁷ Kommissionens förordning (EU) 2023/1315 av den 23 juni 2023 om ändring av förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget och förordning (EU) 2022/2473 genom vilken vissa kategorier av stöd till företag som är verksamma inom produktion, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (Text av betydelse för EES), C/2023/4278, EUT L 167, 30.6.2023, s. 1.

³⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *En industriplan för den gröna given för nettonollåldern*, COM(2023) 62 final.

reglerade priser på el, gas eller värme genom att inkludera denna kategori i den allmänna gruppundantagsförordningen. Den reviderade allmänna gruppundantagsförordningen höjer också tröskelvärdena för anmälan av miljöstöd samt stöd till forskning, utveckling och innovation. Genom den reviderade allmänna gruppundantagsförordningen förtydligas och effektiviseras dessutom möjligheterna till riskfinansieringsstöd för små och medelstora företag. Bestämmelserna om fasta och mobila bredbandsnät förtydligas och utvidgas också på viktiga områden, t.ex. möjligheten att finansiera aktiv mobil utrustning och nya bestämmelser för stamnät. Den allmänna gruppundantagsförordningen förlängdes till slutet av 2026 och dess bestämmelser har anpassats till de reviderade riktlinjerna för regionalstöd, riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi, riktlinjerna för riskfinansiering, rambestämmelserna för stöd till forskning, utveckling och innovation och bredbandsriktlinjerna.

Reviderad allmän förordning om stöd av mindre betydelse antogs

I december 2023 antog kommissionen den nya allmänna förordningen om stöd av mindre betydelse³⁹, medan den tidigare förordningen om stöd av mindre betydelse löpte ut den 31 december 2023. Genom förordningen undantas små stödbelopp från EU:s kontroll av statligt stöd eftersom de inte anses påverka handeln mellan medlemsstaterna och inte snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen. Undantaget från kontroll av statligt stöd för små stödbelopp minskar avsevärt den administrativa bördan för företag, särskilt små och medelstora företag, och medlemsstater. De viktigaste förändringarna är ett ökat tak på 300 000 euro under tre år för anpassning till inflationen och införandet av ett obligatoriskt register över stöd av mindre betydelse på nationell nivå eller EU-nivå för att öka insynen. Enligt den tidigare förordningen var företagen skyldiga att hålla reda på erhållet stöd av mindre betydelse. Den nya förordningen innehåller i stället en skyldighet för alla medlemsstater att från och med 2026 lämna fullständiga uppgifter om beviljat stöd av mindre betydelse i ett centralt register på nationell nivå eller EU-nivå och att kontrollera att varje nytt stöd inte överskrider det relevanta taket.

Reviderad förordning om stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse antogs

I december 2023 antog kommissionen förordning (EU) 2023/2832 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse⁴⁰. Denna förordning

³⁹ Kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, EUT L, 2023/2831, 15.12.2023, s. 1.

⁴⁰ Kommissionens förordning (EU) 2023/2832 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, EUT L, 2023/2832, 15.12.2023, s. 1.

trädde i kraft den 1 januari 2024 och ersätter förordning (EG) nr 360/2012⁴¹, som upphörde att gälla den 31 december 2023. Kommissionen beslutade att höja tröskelvärdet för stöd av mindre betydelse till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till 750 000 euro per företag som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse under en treårsperiod.

Reviderade regler för statligt stöd inom jordbruks-, skogsbruks-, fiskeri- och vattenbrukssektorerna antogs

I januari 2023 trädde den reviderade gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn och gruppundantagsförordningen för fiskerisektorn samt riktlinjerna för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden i kraft⁴². Riktlinjerna för statligt stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn, som godkändes av kommissionen i december 2022, gäller från och med april 2023⁴³.

Den reviderade gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn och gruppundantagsförordningen för fiskerisektorn utvidgar tillämpningsområdet för gruppundantagna åtgärder. De nya reglerna gör gruppundantag för upp till 50 % av de fall som behövde anmälas enligt den gamla ramen. De nya riktlinjerna för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden och riktlinjerna för statligt stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn återspeglar kommissionens erfarenheter av tidigare ärenden och EU:s nuvarande strategiska prioriteringar. Prioriteringarna gäller särskilt den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken, Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och den europeiska gröna given, från jord till bord-strategin samt strategin för biologisk mångfald. De reviderade riktlinjerna för statligt stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn hjälper medlemsstaterna att uppfylla EU:s ambitiösa gröna mål genom att förbättra energieffektiviteten och mildra effekterna av klimatförändringarna.

I oktober 2023 antog kommissionen en ändring av förordningen om stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn⁴⁴. Genom den reviderade förordningen höjs taket för stöd av mindre betydelse per företag under tre år, från 30 000 euro till 40 000 euro. Dessutom omfattas beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter inte längre av förordningen om fiskeristöd av mindre betydelse utan av den allmänna förordningen om stöd av mindre betydelse.

⁴¹ Kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (Text av betydelse för EES), EUT L 114, 26.4.2012, s. 8.

⁴² Meddelande från kommissionen – *Riktlinjer för statligt stöd inom jord- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden*, 2022/C 485/01, EUT C 485, 21.12.2022, s. 1.

⁴³ Meddelande från kommissionen – *Riktlinjer för statligt stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn*, EUT C 107, 23.3.2023, s. 1.

⁴⁴ Kommissionens förordning (EU) 2023/2391 av den 4 oktober 2023 om ändring av förordningarna (EU) nr 717/2014, (EU) nr 1407/2013, (EU) nr 1408/2013 och (EU) nr 360/2012 om stöd av mindre betydelse för beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter samt förordning (EU) nr 717/2014 om det totala beloppet för stöd av mindre betydelse som beviljas ett enskilt företag, dess tillämpningsperiod och andra frågor, EUT L 2023/2391, 5.10.2023, s. 1.

Riktlinjer för god praxis för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse antogs

I meddelandet om viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse⁴⁵ fastställs de kriterier för stödberättigande och förenlighet som kommissionen tillämpar vid bedömningen av statligt stöd som beviljas för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse. Bedömningen och det efterföljande godkännandet av statligt stöd till ett antal viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse gav medlemsstaterna och kommissionen erfarenhet av att bedöma statligt stöd till sådana projekt. På grundval av denna erfarenhet utarbetade kommissionen i maj 2023 riktlinjer för god praxis för utformningen av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse⁴⁶, som möjliggör en effektiv bedömning. Dessa riktlinjer uttrycker inte någon tillämplig rättslig ställning och utgör inte en rättsligt bindande strategi för direkta deltagare i viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse. De medför inte heller några ytterligare rättigheter eller nya skyldigheter.

Gemensamt europeiskt forum för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse

Under hösten 2023 inledde kommissionen det gemensamma europeiska forumet för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse⁴⁷, som sammanträdde för första gången den 20 oktober 2023. Forumet – ett partnerskap mellan kommissionen och medlemsstaterna – täcker hela livscykeln för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse och syftar till att öka ändamålsenligheten i utformningen, bedömningen (baserat på befintliga regler för statligt stöd) och genomförandet av dessa projekt. Det syftar också till att identifiera områden av strategiskt EU-intresse för potentiella framtida projekt av samma slag. Det gemensamma europeiska forumet för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse strävar efter att uppnå dessa mål genom att bättre anpassa potentiella nya viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse till de politiska målen för EU:s industristrategi. Forumet kommer att sammanträda flera gånger per år.

Tolkningsriktlinjer för förordning (EU) nr 1370/2007 antogs

Under 2023 antog kommissionen en reviderad version av tolkningsriktlinjerna för förordning (EU) nr 1370/2007 om allmän trafikplikt på land⁴⁸. Syftet med riktlinjerna är att ge medlemsstaterna och berörda parter ytterligare vägledning om tillämpningen av flera bestämmelser i denna förordning, med tanke på de ändringar som det fjärde järnvägspaketet och EU-domstolarnas relevanta rättspraxis har medfört.

⁴⁵ Meddelande från kommissionen – *Kriterier vid bedömningen av förenligheten med den inre marknaden hos statligt stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse*, 2021/C 528/02, EUT C 528, 30.12.2021, s. 10.

⁴⁶ GD Konkurrens riktlinjer för god praxis för en transparent, inkluderande och snabbare utformning och bedömning av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, 17.5.2023. Läs mer på https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-05/IPCEIs_DG_COMP_code_of_good_practices.pdf.

⁴⁷ [Joint European Forum for IPCEI - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/joint-european-forum-for-ipcei).

⁴⁸ Kommissionens tillkännagivande om tolkningsriktlinjer för förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg 2023/C 222/01, C/2023/3978, EUT C 222, 26.6.2023, s. 1.

Utvärderingar

I linje med riktlinjerna för bättre lagstiftning fortsatte GD Konkurrens sina utvärderingar av reglerna för statligt stöd till banker i svårigheter⁴⁹ och för stöd i form av offentliga garantier⁵⁰.

4. Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrog till kommissionens huvudprioriteringar

Att bevara marknadsdisciplinen genom en ändamålsenlig tillämpning av EU:s konkurrensregler är av avgörande betydelse för den gröna och den digitala omställningen av EU:s ekonomi samt för att bygga upp en ekonomi för människor. Tillämpningen av konkurrensreglerna bidrar dessutom till att undanröja återstående hinder för den inre marknaden och undanröjer marknadsrestriktioner. Den inre marknaden bidrar till att öka den ekonomiska motståndskraften i EU:s ekonomi genom att den stärker incitamenten att investera, förnya och diversifiera leveranskedjorna samt hitta nya affärsmöjligheter.

4.1 Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad

Konkurrenspolitiken spelar en avgörande roll när EU strävar efter ett globalt digitalt ledarskap, genom att den får marknaderna att fungera bättre för konsumenter, företag och samhället. Den digitala omställningen har en djupgående inverkan på alla aspekter av ekonomin och samhället. Genom att stimulera förändringar och driva på innovation hjälper konkurrenspolitiken EU att frigöra den digitala tidsålderns fulla potential. Verkställandet av antitrustlagstiftningen bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad.

Verkställandet av antitrustlagstiftningen bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad

Centralprocessorn är en av kärnkomponenterna i alla datorer, så det är avgörande för hela den digitala sektorn att marknaden för processorer förblir konkurrenskraftig. 2009 ålade kommissionen Intel böter på 1,06 miljarder euro för en överträdelse av artikel 102 i EUF-fördraget. Intel befanns ha ägnat sig åt två former av olagligt beteende⁵¹. Intel gav datortillverkare rabatter på villkor att de köpte alla, eller nästan alla, av sina x86-processorer från Intel (villkorade rabatter). Intel gjorde också direkta betalningar till datortillverkare för att stoppa eller fördröja lanseringen av specifika produkter som innehöll konkurrenternas x86-processorer (de uppenbara konkurrensbegränsningarna). Under

⁴⁹ Meddelande från kommissionen om tillämpning av reglerna om statligt stöd på stödåtgärder till förmån för banker i samband med finanskrisen (2013 års bankmeddelande), EUT C 216, 30.7.2013, s. 1, samt följande relaterade meddelanden: 2009 års rekaptaliseringsmeddelande (2009/C10/03), 2009 års meddelande om värdeminskade tillgångar (2009/C72/01), 2009 års omstruktureringsmeddelande (2009/C195/04), 2010 års förlängningsmeddelande (2010/C329/07) och 2011 års förlängningsmeddelande (2011/C356/02).

⁵⁰ Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier, EUT C 155, 20.6.2008, s. 10.

⁵¹ Ärende AT.37990 – Intel.

2022 ogiltigförklarade tribunalen delvis kommissionens ursprungliga beslut från 2009 när det gällde de villkorade rabatterna. Efter detta antog kommissionen i september 2023 på nytt ett beslut om att ålägga Intel böter på 376,36 miljoner euro för de uppenbara konkurrensbegränsningarna.

Digitala prenumerationstjänster för musik används i stor utsträckning av konsumenter i EU, varför det är viktigt att konkurrensen inom denna sektor fungerar väl. I detta syfte utfärdade kommissionen i februari 2023 ett meddelande om invändningar⁵² till Apple för att informera företaget om sin preliminära uppfattning att Apple har missbrukat sin dominerande ställning genom att begränsa programutvecklarnas möjligheter att informera iPhone- och iPad-användare om alternativa prenumerationstjänster för musik. Kommissionen ansåg preliminärt att Apples skyldigheter gällande anti-styrning är orättvisa handelsvillkor i strid med artikel 102 i EUF-fördraget.

I ett meddelande om invändningar som utfärdades i juni 2023 informerade kommissionen Google om sin preliminära ståndpunkt att Google bröt mot artikel 102 i EUF-fördraget genom att snedvrída konkurrensen inom industrin för reklamteknik (adtech)⁵³. Google finns på alla nivåer i leveranskedjan för reklamteknik. Minskad konkurrens för tjänster för reklamteknik skulle ha en bred inverkan på den digitala sektorn eftersom det inte bara är Googles direkta konkurrenter som skulle påverkas negativt, utan även utgivarna och annonsörerna själva. Kommissionen uttrycker oro över att Google gynnade sina egna displayannonseringstjänster online till nackdel för konkurrenter, annonsörer och onlineutgivare. Kommissionens preliminära slutsats är att Google missbrukade sin dominerande ställning genom att gynna sin egen annonshandel genom plattformen AdX i den annonsauktion som drivs av dess annonsserver, DFP, och genom att gynna AdX via det sätt på vilket dess verktyg för annonsköp, Google Ads och DV360, lägger bud på annonser.

Kartellbildning är en av de allvarligaste överträdelseerna av konkurrensreglerna. Karteller skadar ekonomin allvarligt utan att öka effektiviteten. Genom att ta ut högre priser och begränsa produktionen minskar horisontella karteller den ekonomiska effektiviteten och välfärden. De avskräcker företag från att utveckla nya produkter och ny teknik, vilket minskar innovationen och konsumenternas valmöjligheter.

I september 2023 beivrade kommissionen för första gången en kartell inom försvarssektorn och ålade Diehl böter på 1,2 miljoner euro för att tillsammans med konkurrenten RUAG⁵⁴ ha deltagit i en kartell om försäljning av militära handgranater. RUAG bötfälldes inte eftersom det avslöjade kartellen för kommissionen enligt EU:s program för förmånlig behandling. Kommissionen fann att företagen hade delat de nationella marknaderna inom EES mellan sig under nästan 14 år. Båda företagen erkände att de hade deltagit i kartellen och gick med på förlikning i ärendet.

⁵² Ärende AT.40437 – Apple – App Store Practices (music streaming).

⁵³ Ärende AT.40670 – Google – Adtech and Data-related practices.

⁵⁴ Ärende AT.40760 – Hand grenades.

I oktober 2023 antog kommissionen också ett beslut mot en kartell inom läkemedelssektorn. Den bötfällde Alkaloids of Australia, Alkaloids Corporation, Boehringer, Linnea och Transo-Pharm med totalt 13,4 miljoner euro i ett förlikningsförfarande för deltagande i en långvarig kartell om den farmaceutiska ingrediensen hyoscinbutylbromid som behövs för att tillverka antispasmodika för magen⁵⁵. C2 PHARMA bötfölls inte eftersom det avslöjade kartellen för kommissionen enligt EU:s program för förmånlig behandling. De sex företagen samordnade och gick med på att fastställa ett lägsta försäljningspris för hyoscinbutylbromid till sina kunder (distributörer och tillverkare av generiska läkemedel) och att tilldela kvoter. Dessutom utbytte företagen kommersiellt känslig information.

I november 2023 bötfällde kommissionen Rabobank med 26,6 miljoner euro för deltagande i en kartell om handel med vissa eurodenominerade obligationer med Deutsche Bank⁵⁶. Den senare bötfölls inte eftersom den avslöjade kartellen för kommissionen enligt EU:s program för förmånlig behandling. Kommissionens undersökning visade att de två bankerna mellan 2006 och 2016 utbytte kommersiellt känsliga uppgifter och samordnade sina handels- och prisstrategier genom några av sina handlare.

I november 2023⁵⁷ informerade kommissionen sex företag och en branschorganisation om sin preliminära uppfattning att de genom samarbete för prishöjning på bilbatterier som såldes till biltillverkare i EES hade brutit mot antitrustreglerna.

Inom livsmedelssektorn fortsatte slutligen kommissionen under 2023 sin undersökning av eventuella restriktioner från Mondelez för parallellhandel mellan medlemsstaterna gällande choklad-, kex- och kaffeprodukter⁵⁸. Kommissionen inledde också en undersökning av påstådd avskärmning av marknaden på marknaden för energidrycker och gjorde oanmälda inspektioner hos Red Bull⁵⁹.

Under 2023 genomförde kommissionen oanmälda inspektioner inom en rad olika sektorer, till exempel sektorerna för parfym⁶⁰, energidrycker⁶¹, mode⁶², medicintekniska produkter⁶³, byggkemikalier⁶⁴ och onlinetjänster för hemleverans av mat⁶⁵.

Tribunalens dom i datorspelsmålet⁶⁶

I september 2023 bekräftade tribunalen kommissionens överträdelsebeslut mot Valve i datorspelsmålet. I beslutet fann kommissionen att Valve och fem datorspelsförlag hade ingått konkurrensbegränsande avtal eller samordnat förfaranden som begränsade parallellimporten av datorspel genom geoblockering.

⁵⁵ Ärende AT.40636 – SNBB.

⁵⁶ Ärende AT.40512 – Euro-denominated bonds.

⁵⁷ Ärende AT.40545 – Automotive starter batteries.

⁵⁸ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_281.

⁵⁹ Läs mer: på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1802.

⁶⁰ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_1532.

⁶¹ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1802.

⁶² Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2352.

⁶³ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4517.

⁶⁴ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5061.

⁶⁵ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5944.

Tribunalen bekräftade att avtalen eller de samordnade förfarandena hade ett konkurrensbegränsande syfte i den mån de hade för avsikt att begränsa parallellimporten och att den rättsliga och ekonomiska situationen inte var sådan att detta ifrågasattes. Dessutom bekräftade tribunalen att artikel 101.1 i EUF-fördraget hänvisar till alla avtal och samordnade förfaranden som snedvrider konkurrensen, oavsett vilken marknad som parterna är verksamma på.

Tribunalen klargjorde också förhållandet mellan EU:s konkurrenslagstiftning och upphovsrätten. Tribunalen bekräftade att beviljandet av licenser (inklusive exklusiva licenser) som sådant inte strider mot artikel 101 i EUF-fördraget. Ytterligare territoriella begränsningar av licenser som gör det omöjligt att få tillgång till det skyddade alstret utanför det territorium som omfattas av licensen, kan dock ha ett konkurrensbegränsande syfte och omfattas av artikel 101 i EUF-fördraget.

Kontrollen av koncentrationer bidrog till den digitala omställningen och till en stark och resilient inre marknad

Kontroll av koncentrationer ligger till grund för kommissionens viktigaste prioriteringar när det gäller digital innovation och omställning. Därigenom undviker man att det uppstår överdrivet marknadsinflytande, avskärmning och eliminering av marknadsaktörer. Under 2023 fortsatte kommissionen att genomdriva sina regler för kontroll av koncentrationer för att skydda konsumenterna inte bara från prisökningar, utan även från en försämring av andra viktiga konkurrensparametrar såsom kvalitet, urval och innovation.

Kommissionen fortsatte att arbeta intensivt med kontroll av koncentrationer under 2023. Kommissionen antog 333 beslut i koncentrationsärenden inom ett antal sektorer (under 2022 antog kommissionen 368 beslut i koncentrationsärenden), varav 271 godkändes enligt ett förenklat förfarande. Kommissionen ingrep i 11 föreslagna förvärv, varav 9 transaktioner godkändes med villkor och en förbjöds. En anmäld transaktion övergavs av parterna och drogs tillbaka i fas 2.

Kommissionen blockerade Bookings förvärv av eTraveli

I september 2023 förbjöd kommissionen Bookings föreslagna förvärv av eTraveli⁶⁷. Kommissionen fann att transaktionen skulle ha stärkt Bookings dominerande ställning på marknaden för hotellresebyråer online, vilket skulle ha lett till högre kostnader för hotell och eventuellt för konsumenterna. Kommissionen gjorde en omfattande analys av Bookings föreslagna åtaganden och fann att de föreslagna åtgärderna inte var tillräckligt omfattande och effektiva och inte helt undanröjde de konkurrensproblem som konstaterats.

⁶⁶ Tribunalens dom av den 27.9.2023, mål T-172/21, Valve/kommissionen, ECLI:EU:T:2023:587.

⁶⁷ Ärende M.10615 – Booking Holdings/eTraveli Group.

Källa: Europeiska kommissionen.

Kommissionen bötfällde Illumina och GRAIL för genomförandet av en koncentration utan förhandsgodkännande

I juli 2021 inledde kommissionen en fördjupad undersökning av Illuminas förvärv av GRAIL. I september 2022 blockerade kommissionen transaktionen efter farhågor om att den skulle få betydande konkurrensbegränsande effekter, hindra innovation och minska valmöjligheterna på marknaden för blodbaserade tester för tidig upptäckt av cancer⁶⁸. Medan kommissionens översyn fortfarande pågick meddelade dock Illumina offentligt i augusti 2021 att företaget hade slutfört förvärvet av GRAIL. I juli 2023 bötfällde kommissionen Illumina och GRAIL med cirka 432 miljoner euro respektive 1 000 euro för genomförande av den föreslagna koncentrationen innan kommissionens godkännande⁶⁹. Kommissionen drog slutsatsen att Illumina och GRAIL medvetet och avsiktligt bröt mot genomförandeförbudet under kommissionens fördjupade undersökning. Detta är en mycket allvarlig överträdelse som undergräver den effektiva funktionen hos EU:s koncentrationskontroll. Böterna mot Illumina motsvarar den fastställda gränsen på 10 % av Illuminas omsättning. Kommissionen konstaterade i sitt beslut att GRAIL som målbolag var medvetet om genomförandeförbudet och spelade en aktiv roll i överträdelsen. Med tanke på att det var första gången som kommissionen ålade ett målbolag böter för ”gun-jumping” beslutade kommissionen dock att endast ålägga GRAIL ett symboliskt bötesbelopp på 1 000 euro.

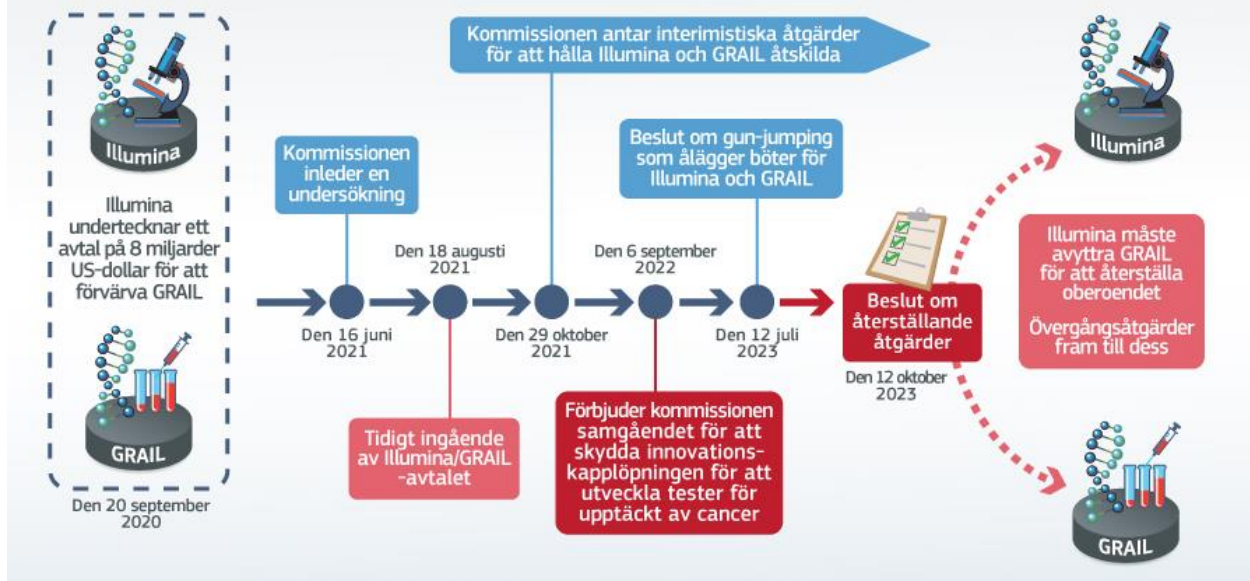
I oktober 2023 antog Europeiska kommissionen ett beslut som beordrade återställande åtgärder. Dessa bestod av avyttringsåtgärder som krävde att Illumina skulle avveckla förvärvet av GRAIL. Beslutet innehöll även övergångsåtgärder som Illumina och GRAIL måste följa tills Illumina har upplöst transaktionen.⁷⁰

⁶⁸ Ärende M.10188 – Illumina/GRAIL.

⁶⁹ Ärende M.10483 – Illumina/GRAIL (Art. 14 procedure). Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3773.

⁷⁰ Ärende M.10939 – Illumina/GRAIL. Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4872.

Förfaranden i Illumina/GRAIL

Källa: Europeiska kommissionen.

Under 2023 fortsatte kommissionen att skydda konkurrensen för infrastruktur för fasta nät. I mars 2023 godkände kommissionen Oranges förvärv av VOO och Brutélé, på vissa villkor⁷¹. Kommissionen befarade att den föreslagna transaktionen skulle ha följande konsekvenser: i) En minskning av antalet operatörer från tre till två i områden som omfattas av VOO:s och Brutélés egna fasta nät, vilket skulle eliminera Orange som ett innovativt och betydande konkurrenstryck. ii) En avsevärd minskning av konkurrensen på de marknader där Orange, VOO och Brutélé är nära konkurrenter. iii) En ökning av sannolikheten för samordning mellan de återstående operatörerna i områden som omfattas av VOO:s och Brutélés egna fasta nät. För att ta itu med de konkurrensproblem som kommissionen konstaterat åtog sig Orange att under minst tio år ge konkurrenten Telenet åtkomst till VOO:s och Brutélés befintliga infrastruktur för fasta nät i Vallonien och delar av Bryssel samt till Oranges framtida fibernät till fastigheten.

I maj 2023 godtog kommissionen åtaganden som Microsoft erbjöd som ett villkor för att godkänna dess förvärv av Activision Blizzard⁷². Kommissionen var oroad över att det föreslagna förvärvet skulle göra det möjligt för Microsoft att skada konkurrensen i) för distributionen av konsol- och datorspel, inklusive prenumerationstjänster för flera spel och molnströmningstjänster för spel, och ii) för tillhandahållandet av operativsystem för datorer. Microsoft åtog sig att tillhandahålla följande: i) En kostnadsfri licens till konsumenterna inom EES som gör det möjligt för dem att, via valfri

⁷¹ Ärende M.10663 – Orange/VOO/Brutélé.

⁷² Ärende M.10646 – Microsoft/Activision.

molnströmningstjänst för spel, strömma alla nuvarande och framtida dator- och konsolspel från Activision Blizzard som de har licens för. ii) En motsvarande kostnadsfri licens till leverantörer av molnströmningstjänster för spel så att spelare i EES kan strömma alla Activision Blizzards dator- och konsolspel. Dessa åtaganden tar till fullo itu med de konkurrensproblem som kommissionen identifierat. Åtagandena har en löptid på tio år och efterlevnaden av dem kommer att övervakas av en oberoende förvaltare som arbetar under kommissionens tillsyn.

Källa: Europeiska kommissionen.

I juli 2023 godkände kommissionen Broadcoms föreslagna förvärv av VMware, på vissa villkor⁷³. Kommissionen hyste farhågor om att transaktionen skulle begränsa konkurrensen på marknaden för maskinvarukomponenter som samverkar med VMwares virtualiseringsprogramvara. För att åtgärda de konkurrensproblem som kommissionen konstaterade erbjöd Broadcom flera åtaganden om åtkomst och driftskompatibilitet för både befintliga och framtida konkurrenter på marknaden. Mot bakgrund av Broadcoms åtaganden drog kommissionen slutsatsen att koncentrationen inte längre skulle ge upphov till konkurrensproblem.

I juli 2023 godkände kommissionen Advents föreslagna förvärv av GfK, på vissa villkor⁷⁴. Kommissionen hyste farhågor om att transaktionen enligt den ursprungliga anmälan skulle ge upphov till allvarliga konkurrensproblem i) på marknaden för detaljhandelsmätningar för konsumtionsvaror med snabb omsättning och ii) på marknaden för konsumentpaneljänster. De åtaganden som Advent erbjöd undanröjer överlappningarna mellan NielsenIQ:s och GfK:s

⁷³ Ärende M.10806 – Broadcom/VMware.

⁷⁴ Ärende M.10860 – Advent/GfK.

verksamhet på de tyska och italienska marknaderna för konsumentpaneltjänster. De undanröjer även möjligheten för NielsenIQ att avskärma konkurrenter på marknaderna för detaljhandelsmätningar för konsumtionsvaror med snabb omsättning samt konsumentpaneltjänster.

I maj 2023 godkände kommissionen MOL:s föreslagna förvärv av OMV Slovenija, på vissa villkor⁷⁵. Båda företagen är verksamma inom sektorn för detaljistförsäljning av motorbränsle. Godkännandet beviljades på villkor att MOL avyttrade 39 bensinstationer i Slovenien till Shell-koncernen. Kommissionen ansåg att de avyttrade tillgångarna utgjorde en lönsam verksamhet som skulle göra det möjligt för Shell-koncernen att effektivt konkurrera med den sammanslagna enheten på den slovenska marknaden.

Efter en fördjupad undersökning och på vissa villkor godkände kommissionen i juni 2023 Vivendis förvärv av Lagardère⁷⁶. Kommissionen hyste farhågor om att transaktionen enligt den ursprungliga anmälan skulle skada konkurrensen inom sektorn för bokutgivning respektive tidningar. För att bemöta kommissionens farhågor erbjöd Vivendi sig att avyttra sin förlagsverksamhet samt sin kändistidning Gala. Kommissionen ansåg att de avyttrade tillgångarna utgjorde en lönsam verksamhet som skulle göra det möjligt för en potentiell köpare att effektivt konkurrera med den sammanslagna enheten.

I december 2023 godkände kommissionen den föreslagna sammanslagningen av Chr Hansen A/S och Novozymes A/S, på vissa villkor⁷⁷. Kommissionen hyste farhågor om att transaktionen skulle ge upphov till allvarliga konkurrensproblem för tillverkningen av laktas med hjälp av genmodifieringsteknik, eftersom Novozymes hade en stark marknadsställning och Chr Hansen var en potentiell aktör. Åtagandena skapar ett företag med de produktionstillgångar och den forsknings- och utvecklingskapacitet som krävs för att bli en bär- och konkurrenskraftig tillverkare av laktas.

Kontrollen av statligt stöd bidrog till den digitala omställningen och till en resilient inre marknad

Investeringar i digital infrastruktur, teknik och tjänster är viktiga drivkrafter för ekonomisk tillväxt, inte bara inom den digitala sektorn utan i ekonomin som helhet. Sådana investeringar är nödvändiga för att uppnå de politiska mål som anges i policyprogrammet för det digitala decenniet⁷⁸. Statligt stöd för riskfyllda investeringar på det digitala området kan vara nödvändigt för att åtgärda marknadsmisslyckanden (dvs. när ett förlitande på privata initiativ endast skulle leda till investeringsnivåer som är för låga ur samhällssynpunkt).

I april 2023 godkände kommissionen en fransk stödåtgärd på 2,9 miljarder euro för att stödja STMicroelectronics och GlobalFoundries i byggandet av en ny anläggning för

⁷⁵ Ärende M.10438 – MOL/OMV Slovenija.

⁷⁶ Ärende M.10433 – Vivendi/Lagardère.

⁷⁷ Ärende M.11043 – Novozymes/Christian Hansen.

⁷⁸ Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 av den 14 december 2022 om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030.

mikrochipptillverkning i Frankrike⁷⁹. Åtgärden kommer att stärka Europas försörjningstrygghet, resiliens och digitala suveränitet inom halvledarteknik, i linje med målen i meddelandet om den europeiska rättsakten för halvledare⁸⁰.

I juni 2023 godkände kommissionen en spansk stödordning på 680 miljoner euro, som finansierades tack vare faciliteten för återhämtning och resiliens, för att bygga ut utrustning och infrastruktur för högpresterande fristående 5G-nät i landsbygdsområden med dålig täckning⁸¹.

I november 2023 godkände kommissionen ett stöd på 172 miljoner euro (inklusive stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden) till utbyggnad av fasta nät i Portugal. Stödet gällde nät med en nedladdningshastighet på minst 1 Gbit/s och en uppladdningshastighet på 150 Mbit/s under normala högtrafikförhållanden i områden där näten inte ger en nedladdningshastighet på minst 100 Mbit/s under normala högtrafikförhållanden⁸².

Viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse inom mikroelektronik och kommunikationsteknik

I juni 2023 godkände kommissionen ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse som stöder forskning, innovation och den första industriella utbyggnaden av mikroelektronik och kommunikationsteknik längs hela värdekedjan⁸³. Fjorton medlemsstater⁸⁴ kommer att tillhandahålla upp till 8,1 miljarder euro i offentlig finansiering, vilket förväntas frigöra ytterligare 13,7 miljarder euro i privata investeringar. Som en del av detta viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse kommer 56 företag, inklusive små och medelstora företag och nystartade företag, att genomföra 68 projekt. Dessa projekt ingår i det större ekosystemet för det viktiga projektet av gemensamt europeiskt intresse inom mikroelektronik och kommunikationsteknik. Ekosystemet omfattar över 30 associerade deltagare, däribland universitet, forskningsorganisationer och företag i ytterligare fem EU-medlemsstater⁸⁵ och Norge. Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse inom mikroelektronik och kommunikationsteknik möjliggör den digitala och gröna omställningen genom att i) skapa innovativa lösningar för mikroelektronik och kommunikation och ii) utveckla energieffektiva och resursbesparande elektroniksystem och tillverkningsmetoder. Projekten kommer att medföra tekniska avancemang i många sektorer, däribland kommunikation (5G och 6G), självkörande fordon, artificiell intelligens och kvantdatorteknik. De kommer också att stödja företag som är verksamma inom produktion och distribution av energi och kommer att användas i deras gröna omställning. Man väntar sig att de första produkterna kan introduceras på marknaden under 2025 och att hela projektet slutförs 2032. Detta viktiga

⁷⁹ Ärende SA.102430 – Frankrike – Project Liberty – New semiconductor manufacturing plant by STMicroelectronics and GlobalFoundries.

⁸⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *En rättsakt om halvledare för Europa*, COM(2022) 45 final.

⁸¹ Ärende SA.104933 – Spanien – Support for 5G equipment and infrastructure.

⁸² Ärende SA.105187 – Portugal – Deployment of fixed access networks.

⁸³ Ärendena SA.101141 (Tjeckien), SA.101129 (Tyskland), SA.101151 (Irland), SA.101210 (Grekland), SA.101150 (Spanien), SA.101193 (Frankrike), SA.101186 (Italien), SA.101201 (Malta), SA.101171 (Nederländerna), SA.101202 (Österrike), SA.101175 (Polen), SA.101192 (Rumänien), SA.101200 (Slovakien) och SA.101143 (Finland).

⁸⁴ Tjeckien, Tyskland, Irland, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Malta, Nederländerna, Österrike, Polen, Rumänien, Slovakien och Finland.

⁸⁵ Belgien, Lettland, Ungern, Portugal och Slovenien.

projekt av gemensamt europeiskt intresse inom mikroelektronik och kommunikationsteknik förväntas skapa omkring 8 700 direkta, och många fler indirekta, arbetstillfällen.

Viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse inom moln- och edgeteknik

I december 2023 godkände kommissionen ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse för att stödja forskning, utveckling och den första industriella utbyggnaden av avancerad moln- och edgeteknik hos flera leverantörer i Europa⁸⁶. Sju medlemsstater⁸⁷ kommer att tillhandahålla upp till 1,2 miljarder euro i offentlig finansiering, vilket förväntas frigöra ytterligare 1,4 miljarder euro i privata investeringar. Som en del av detta projekt kommer 19 företag, däribland små och medelstora företag, att genomföra 19 mycket innovativa projekt. Detta är det första viktiga projektet av gemensamt europeiskt intresse inom moln- och edgeteknik. Det gäller utvecklingen av det första interoperabla och öppet tillgängliga europeiska ekosystemet för databehandling, ett moln-edgekontinuum som tillhandahålls av flera leverantörer.

4.2 Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrog till den gröna omställningen

Konkurrenspolitiken bidrar till EU:s miljö- och klimatmål, exempelvis utfasningen av fossila bränslen i ekonomin, övergången från fossila bränslen till alternativa bränslen inom transportsektorn samt utvecklingen av ren teknik. Tillämpningen av konkurrenspolitiken bidrar till den europeiska gröna given⁸⁸ genom att effektiva, rättvisa och innovativa marknader upprätthålls. Den skyddar också det fria flöde av resurser som den cirkulära ekonomin och målen i den gröna given kräver.

Verkställandet av antitrustlagstiftningen bidrog till den gröna omställningen

Under 2023 fortsatte kommissionen att vidta åtgärder mot konkurrensbegränsande marknadsbeteende som skulle kunna hindra den gröna omställningen.

I december 2023 bötfällde kommissionen Lantmännen ek för och dess dotterbolag Lantmännen Biorefineries AB (tidigare Lantmännen Agroetanol AB) med sammanlagt 47,7 miljoner euro för otillåten samverkan i syfte att påverka prisbildningsmekanismen för etanol i Europa⁸⁹. Vid blandning med bensin kan etanol användas som biobränsle för motorer. Kommissionen fattade beslut i ärendet med en andra kartellmedlem 2021 och avslutade sin utredning av den återstående misstänkta kartellmedlemmen 2023.

Kommissionen fortsatte också sina undersökningar av industrin för konstgräs⁹⁰ och av en möjlig otillåten samverkan gällande återvinning av uttjänta passagerarfordon⁹¹. Syftet var att fastställa om de företag som är verksamma inom dessa sektorer hade brutit mot EU:s antitrustregler.

⁸⁶ Ärendena SA.102517 (Tyskland), SA.102514 (Spanien), SA.102498 (Frankrike), SA.102519 (Italien), SA.102520 (Ungern), SA.102516 (Nederländerna) och SA.102527 (Polen).

⁸⁷ Tyskland, Spanien, Frankrike, Italien, Ungern, Nederländerna och Polen.

⁸⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Den europeiska gröna given*, COM(2019) 640 final.

⁸⁹ Ärende AT.40054 – Ethanol benchmarks.

⁹⁰ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3133.

Kontrollen av koncentrationer bidrog till den gröna omställningen

Under 2023 fortsatte kommissionen arbeta aktivt för ett verkställande av reglerna för koncentrationskontroll på marknader som är viktiga för den cirkulära ekonomin och för att uppnå hållbarhetsmålen. Kommissionen strävade efter att skydda konkurrensen mot överdrivet marknadsinflytande, risker för avskärmning och hinder för marknadsinträde. Kommissionen har därmed konsekvent beaktat hållbarhetsaspekterna av koncentrationer inom olika sektorer, t.ex. sektorerna för förnybar energi, infrastruktur för återvinning, gas- och elinfrastruktur samt e-mobilitetstjänster.

I februari 2023 godkände kommissionen Sikas förvärv av MBCC, på vissa villkor⁹². Undersökningen inriktades på transaktionens inverkan på industrins insatser för att minska koldioxidutsläppen från betongproduktion. I synnerhet kan de innovativa kemiska blandningar som produceras av parterna bidra till att minimera innehållet av kolintensiva material, t.ex. cement, i betongblandningar. Transaktionen enligt den ursprungliga anmälan skulle avsevärt ha minskat konkurrensen på marknaderna för kemiska blandningar och betongblandningar. För att bemöta kommissionens farhågor erbjöd sig Sika att avyttra MBCC:s företag för kemiska blandningar i EES, Australien, Kanada, Nya Zeeland, Schweiz, Storbritannien och USA. Avyttringen undanröjde de horisontella överlappningarna mellan parterna på marknaderna för kemiska blandningar i EES. Kommissionen ansåg att köparen av denna fristående verksamhet skulle kunna agera som en konkurrenskraftig aktör på varaktig basis.

I oktober 2023 godkände kommissionen Hitachi Rails föreslagna förvärv av Thales marktransportverksamhet. Godkännandet förutsätter att de åtaganden som Hitachi Rail erbjuder fullgörs, däribland försäljningen av Hitachi Rails plattformar för signalering på huvudlinjer i Frankrike och Tyskland för projekt med signalställverk, dubbelutrustning och förändring av signalsystem⁹³.

Kontrollen av statligt stöd bidrog till den gröna omställningen

Under 2023 godkände kommissionen ett antal statliga stödåtgärder för att stödja EU:s gröna omställning, till exempel genom förnybar energi, utfasning av fossila bränslen i industrin och ren mobilitet.

I januari och december 2023 godkände kommissionen enligt riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi⁹⁴ två danska stödordningar för att stödja utbyggnaden av teknik för avskiljning och lagring av koldioxid^{95 96}, med en sammanlagd budget på 1,45 miljarder euro. Åtgärderna bidrar

⁹¹ Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1765.

⁹² Ärende M.10560 – Sika/MBCC.

⁹³ Ärende M.10507 – Hitachi Rail/Ground Transportation systems business of Thales.

⁹⁴ Meddelande från kommissionen – *Riktlinjer för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi*, EUT C 80, 18.2.2022, s. 1.

⁹⁵ Ärende SA.102777 – Danmark – State aid scheme for Carbon Capture and Storage.

⁹⁶ Ärende SA.108284 – Danmark – RRF – State aid scheme for Carbon Capture and Storage.

till uppnåendet av Danmarks klimatmål och den gröna given, särskilt klimatneutralitetsmålet för 2050.

I februari 2023 godkände kommissionen enligt riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi en fransk åtgärd på 2,08 miljarder euro för att stödja produktionen av havsbaserad vindkraft⁹⁷. Samma månad godkände kommissionen också en tysk stödordning på 1,1 miljarder euro som i samband med höjda elpriser stöder aktörer inom järnvägstransport som använder eldrift⁹⁸. Åtgärden kommer att bidra till att säkerställa att järnvägssektorn förblir konkurrenskraftig samtidigt som miljöprestandan för eldrivna järnvägar bibehålls, i linje med målen i kommissionens strategi för hållbar och smart mobilitet⁹⁹ och den europeiska gröna given¹⁰⁰.

I maj 2023 godkände kommissionen två nederländska stödordningar med en total budget på cirka 1,47 miljarder euro i syfte att minska kvävedepositionen i naturskyddsområden¹⁰¹.

I augusti 2023 godkände kommissionen enligt riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi en statlig stödordning på 350 miljoner euro för utbyggnaden av infrastruktur för snabbbladdning för elfordon längs de tyska motorvägarna¹⁰².

I december 2023 godkände kommissionen enligt riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi en italiensk stödordning¹⁰³ på 17,7 miljarder euro till stöd för uppförandet och driften av ett centraliserat ellagringssystem. Åtgärden kommer att genomföras under en tioårsperiod och kommer att underlätta integreringen av förnybara energikällor i det italienska elsystemet. Därmed bidrar den till att målen för den gröna given uppnås.

Inom ramen för riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi och i linje med den tillfälliga kris- och omställningsramen godkände kommissionen under 2023 ett antal statliga stödåtgärder med ett totalt stödbelopp på omkring 9 miljarder euro i flera medlemsstater (Spanien, Polen, Belgien, Frankrike, Tyskland och Tjeckien). Syftet med dessa åtgärder är att fasa ut fossila

⁹⁷ Ärende SA.100269 – Frankrike – Parc éolien flottant en mer dans une zone au large du sud de la Bretagne.

⁹⁸ Ärende SA.105120 – Tyskland – Electricity brake for rail – Temporary cost containment of electricity price increases – rail transport operators.

⁹⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Strategi för hållbar och smart mobilitet – att sätta EU-transporterna på rätt spår för framtiden*, COM(2020) 789 final.

¹⁰⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Den europeiska gröna given*, COM(2019) 640 final.

¹⁰¹ Ärende SA.106555 – Nederländerna – National scheme for closure of livestock husbandry units aiming at reducing nitrogen emissions, och ärende SA.106559 – Nederländerna – National cessation scheme on peak load livestock sites (LBV Plus).

¹⁰² Ärende SA.105414 – Tyskland – Aid scheme for High Power Charging infrastructure for electric vehicles along the motorways in Germany.

¹⁰³ Ärende SA.104106 – Italien – Support for the development of a centralised electricity storage system in Italy.

bränslen i produktionsprocesserna för industrier som släpper ut mycket växthusgaser, främst inom stålsektorn men även inom andra energiintensiva sektorer¹⁰⁴.

Under 2023 godkände kommissionen åtta nationella stödordningar enligt avsnitt 2.8 i den tillfälliga kris- och omställningsramen, med ett totalt stödbelopp på omkring 9 miljarder euro. Syftet med dessa nationella stödordningar är att, i enlighet med industriplanen i den gröna given, påskynda investeringarna i sektorer som är strategiska för övergången till en klimatneutral ekonomi (inklusive batterier, solpaneler, vindturbiner, värmepumpar, elektrolysanläggningar och utrustning för avskiljning och lagring av koldioxid). De berörda länderna är Spanien (2,5 miljarder euro)¹⁰⁵, Ungern (2,4 miljarder euro)¹⁰⁶, Tyskland (3 miljarder euro)¹⁰⁷, Slovakien (1 miljard euro)¹⁰⁸, Italien (100 miljoner euro)¹⁰⁹, Österrike (60 miljoner euro)¹¹⁰ och Belgien (50 miljoner euro)¹¹¹.

4.3 Konkurrenspolitiken bidrog till en ekonomi för människor

EU:s konkurrenspolitik bidrog till innovation och rättvisa betalningar

Under 2023 fortsatte kommissionen sin övervakning av tillämpningen av förordningen om förmedlingsavgifter¹¹². En studie om den nya utvecklingen på marknaderna för kortbaserade betalningar som främst rör tillämpningen av förordningen om förmedlingsavgifter slutfördes i december 2023. I juni 2023 offentliggjorde kommissionen dessutom en öppen anbudsinbjudan för en studie om konkurrensen inom betaltjänster online.

GD Konkurrens bidrog också till kommissionens arbete med lagstiftningsinitiativ som ingår i ”en ekonomi för människor” genom att anpassa dem till konkurrenspolitiska principer. Detta arbetsflöde omfattade kommissionens förslag om en digital euro, åtkomst till finansdata (öppna finansiella tjänster) och betalningar (öppna banktjänster: översyn av det andra betaltjänstdirektivet).

¹⁰⁴ Ärendena SA.104897 – Belgien – Project ArcelorMittal (Ghent), SA.104686 – Tjeckien – Aid for the production of biomethane, SA.105244 – Tyskland – Aid to ThyssenKrupp for project tkH2Steel, SA.104904 – Spanien – ArcelorMittal Spain (Gijon), SA.104903 – Frankrike – ArcelorMittal France och SA.105006 – Polen – RRF-Aid to LOTOS Green H2 Sp. z o.o.

¹⁰⁵ Ärendena SA.107094 – Spanien – RRF – TCTF – Integrated action line on the industrial value chain – Batteries och SA.108653 – Spanien – RRF – TCTF – Scheme for projects of equipment necessary for the transition towards a net-zero economy.

¹⁰⁶ Ärende SA.107689 – Ungern – TCTF – Scheme for accelerated investments in sectors strategic for the transition towards a net-zero economy.

¹⁰⁷ Ärende SA.108068 – Tyskland – TCTF – Aid to support the transition to a net-zero economy.

¹⁰⁸ Ärende SA.109989 – Slovakien – TCTF – State aid scheme for providing Extraordinary Investment Aid in sectors strategic for the transition to a net-zero economy.

¹⁰⁹ Ärende SA.108953 – Italien – TCTF – RRF – Investment aid scheme for the production of electrolyzers.

¹¹⁰ Ärende SA.109170 – Österrike – TCTF – Scheme for accelerated investments in sectors strategic for the transition towards a net-zero economy.

¹¹¹ Ärende SA.109169 – Belgien – RRF-TCTF: Decarbonisation of Walloon companies – Enhancing investments in value chains linked to the energy transition.

¹¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/751 av den 29 april 2015 om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner, EUT L 123, 19.5.2015, s. 1.

Verkställandet av antitrustlagstiftningen inom sektorn för finansiella tjänster och försäkringssektorn

Under 2023 fortsatte kommissionen sin undersökning av Apples beteende i fråga om mobila betaltjänster. I meddelandet om invändningar som utfärdades 2022¹¹³ fann kommissionen preliminärt att Apple begränsade konkurrensen genom att missbruka sin dominerande ställning på marknaden för mobila plånböcker på iOS-enheter. Missbruket bestod i att Apple begränsade åtkomsten till funktionen för närfältskommunikation (NFC) på iPhone-telefoner för betalningar i butik, för att därigenom reservera åtkomsten för Apple Pay.

I november 2023 bötfällde kommissionen medlemmarna i en kartell för handel med vissa eurodenominerade obligationer¹¹⁴.

När det gäller resesjukförsäkringar undersökte kommissionen Tjeckiens påstådda överträdelse av konkurrenslagstiftningen. Tjeckiens lagstiftning ger ett offentligt företag ensamrätt att verka på den tjeckiska marknaden för resesjukförsäkringar för utlänningar, vilket skulle kunna utgöra en överträdelse av artikel 102 i EUF-fördraget jämförd med artikel 106 i samma fördrag. Den ensamrätt som staten beviljat uteslöt konkurrerande försäkringsleverantörer. GD Konkurrens utredning skedde i nära samordning med den parallella utredningen av GD för finansiell stabilitet, finansiella tjänster och kapitalmarknadsunionen. I juli 2023 skickade kommissionen en formell underrättelse till Tjeckien, i vilken man drog slutsatsen att den tjeckiska lagstiftningen stred mot artikel 56 i EUF-fördraget och mot Solvens II-direktivet¹¹⁵. Efter kommissionens ingripande ändrade Tjeckien lagstiftningen genom att avskaffa ensamrätten för offentliga företag.

När det gäller motorfordonsförsäkringar fortsatte kommissionen att övervaka Insurance Irelands efterlevnad av företagets bindande åtaganden, detta efter 2022 års antagande av ett kommissionsbeslut om villkoren för åtkomst till ett datadelningssystem som förvaltas av Insurance Ireland¹¹⁶. Till följd av åtagandena beviljades nya företag åtkomst till Insurance Ireland och till datadelningssystemet. Åtagandena gäller till och med 2032.

Kontroll av koncentrationer inom sektorn för finansiella tjänster

Under 2023 granskade kommissionen koncentrationer på en rad olika marknader för finansiella tjänster, däribland banktjänster, försäkringar, betaltjänster och andra specialiserade finansiella tjänster.

Den 25 maj 2023 godkände kommissionen villkorslöst sammanslagningen av Credit Suisse och UBS¹¹⁷. Kommissionen fann att koncentrationen inte skulle minska konkurrensen avsevärt på de marknader där parternas verksamhet överlappar varandra inom EU. På grund av ekonomiska

¹¹³ Ärende AT.40452 – Mobile Payments. Läs mer på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2764.

¹¹⁴ Ärende AT.40512 – Euro-denominated bonds (EDB).

¹¹⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (omarbetning), EUT L 335, 17.12.2009, s. 1.

¹¹⁶ Ärende AT.40511 – Insurance Ireland – Insurance claims database and conditions of access.

¹¹⁷ Ärende M.11111 – UBS/Credit Suisse.

svårigheter för Credit Suisses del beslutade kommissionen att bevilja de sammanslagna företagen ett undantag från genomförandeförbudet och göra det möjligt för UBS att genomföra vissa åtgärder, däribland att avsluta transaktionen.

Under 2023 fortsatte kommissionen att övervaka koncentrationer inom sektorn för finansiella tjänster för att identifiera transaktioner som kan motivera hänskjutande till kommissionen enligt artikel 22 i rådets förordning (EG) nr 139/2004 (EU:s koncentrationsförordning)¹¹⁸. I augusti 2023 godtog kommissionen begäranden från tre medlemsstater och ett Eftaland om bedömning av European Energy Exchange AG:s föreslagna förvärv av Nasdaqs europeiska energihandels- och clearingverksamhet. Kommissionen ansåg att den föreslagna koncentrationen uppfyllde kriterierna för hänskjutande enligt artikel 22 i EU:s koncentrationsförordning. I synnerhet kombinerade transaktionen de enda två leverantörerna av tjänster som främjar börshandel med och efterföljande clearing av nordiska energiavtal. Kommissionens undersökning pågår¹¹⁹.

Tillämpning av reglerna om statligt stöd inom sektorn för finansiella tjänster

I november 2023 godkände kommissionen en ändring av de stödåtgärder som godkändes 2022 till stöd för resolutionen av Getin Noble Bank, en av de tio största polska bankerna. Den ändrade stödåtgärden underlättade försäljningen av en brobank som inrättats under resolutionsprocessen. Åtgärderna syftade också till att maximera återvinningsvärdet för den polska resolutionsfonden genom att avskilja en portfölj med värdeminskade tillgångar från banken¹²⁰.

Dessutom förlängde kommissionen vissa befintliga stödordningar genom vilka medlemsstaterna kan subventionera omstrukturering eller ordnat utträde från marknaden för banker i nöd. För Polen godkände kommissionen förlängningen av både stödordningen för likvidation av kreditföreningar (som varit i kraft sedan februari 2014¹²¹) och stödordningen för resolution av kooperativa och små affärsbanker (som varit i kraft sedan december 2016)¹²². För Irland godkände kommissionen två förlängningar av omstruktureringsordningen för kreditföreningar (som varit i kraft sedan oktober 2014)¹²³ och förlängningen av avvecklingsordningen för kreditföreningar (som varit i kraft sedan december 2011)¹²⁴. För Danmark godkände kommissionen det andra återinförandet av avvecklingsordningen för små banker¹²⁵.

¹¹⁸ Rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer ("EG:s koncentrationsförordning"), EUT L 24, 29.1.2004, s. 1.

¹¹⁹ Ärende M.11241 – EEX/Nasdaq Power.

¹²⁰ Ärende SA.109418 – Polen – Amendment to the liquidation aid to Getin Noble S.A. in resolution (SA.100687).

¹²¹ Ärende SA.108852 – Polen – Thirteenth prolongation of the Credit Unions Orderly Liquidation Scheme.

¹²² Ärende SA.108989 – Polen – Eighth prolongation of the resolution scheme for cooperative banks and small commercial banks and amendment of the offered commitments.

¹²³ Ärendena SA.106983 – Irland – 17th Prolongation of the Restructuring and Stabilisation Scheme for the Credit Union Sector och SA.109639 – Irland – 18th Prolongation of the Restructuring and Stabilisation Scheme for the Credit Union Sector.

¹²⁴ Ärende SA.107306 – Irland – 19th prolongation of the Credit Union Resolution Scheme 2023-2024.

¹²⁵ Ärende SA.106526 – Danmark – Prolongation of the second re-introduction of the winding-up scheme for small banks.

I november 2023 godkände kommissionen återinförandet av Hercules, ett system för skydd av tillgångar i Grekland¹²⁶. Det återinförda systemet kommer att vara i kraft fram till slutet av 2024 och kommer att hjälpa banker att värdepapperisera och flytta nödlidande lån från sina balansräkningar.

Den 21 september 2023 antog kommissionen ett nytt beslut om de tidigare åtgärderna inom ramen för FITD (systemet för garanti av insättningar) för att stödja Banca Tercas¹²⁷. Detta nya beslut följde på domstolens¹²⁸ ogiltigförklaring av kommissionens beslut från 2015¹²⁹. I det nya beslutet drog kommissionen slutsatsen att det stöd som FITD beviljat Banca Tercas inte kunde tillskrivas Italien och därför inte utgjorde ett olagligt statligt stöd.

Statligt stöd inom försäkringar

I februari 2023 godkände kommissionen en fransk statlig fond på 1,5 miljarder euro, inrättad för att skydda resenärer i de fall där researrangörerna blir insolventa¹³⁰. Fonden kommer att säkerställa att konsumenterna skyddas på lämpligt sätt trots otillräckligt försäkringsskydd, vilket ibland erbjuds av privata försäkringsleverantörer. Detta till följd av covid-19-pandemins allvarliga inverkan på turismsektorn.

Statligt stöd inom offentliga garantier

Under 2023 antog kommissionen två beslut om Slovakien¹³¹ och Danmark¹³² enligt tillkännagivandet om garantier¹³³. I besluten godkände kommissionen metoder för att fastställa garantiavgifter som följer marknadspriserna. Dessa avgifter utgör en referens vid beräkningen av det inslag av statligt stöd som ingår i offentliga garantier.

5. Nya kompletterande verktyg för den inre marknaden togs i bruk

5.1 Förordningen om digitala marknader

Förordningen om digitala marknader¹³⁴ är en lagstiftning om den inre marknaden som harmoniserar skyldigheterna för så kallade grindvakter i hela EU. Den började tillämpas fullt ut i maj 2023. Syftet med förordningen är att hålla den digitala sektorn mer öppen och sätta stopp för otillbörliga metoder bland företag som agerar som ”grindvakter” i onlineplattformsekonomin. En grindvakt kan de facto

¹²⁶ Ärende SA.109365 – Grekland – Re-introduction of the Hercules Scheme.

¹²⁷ Ärende SA.39451 – Italien – Banca Tercas.

¹²⁸ Domstolens dom av den 2.3.2021 i mål C-425/19 P, Europeiska kommissionen/Italien m.fl., EU:C:2021:154.

¹²⁹ Ärende SA.39451 – Italien – Banca Tercas.

¹³⁰ Ärende SA.104022 – Frankrike – State guarantee fund for travel operators.

¹³¹ Ärende SA.109147 – Slovakien – Calculation of aid elements in the provision of guarantees to SMEs.

¹³² Ärende SA.109413 – Danmark – Prolongation and amendment of calculation method for Danish guarantee scheme (SA.60070).

¹³³ Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier, EUT C 155, 20.6.2008, s. 10.

¹³⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 av den 14 september 2022 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (Förordningen om digitala marknader), EUT L 265, 12.10.2022, s. 1.

agera som en privat lagstiftare genom att fungera som en nätsluss där företagsanvändare kan nå slutanvändare. Detta gör det möjligt för grindvakten att ägna sig åt otillbörligt beteende och undergräva marknadens öppenhet.

När en digital onlineplattform uppfyller de tröskelvärden och kriterier som fastställs i förordningen om digitala marknader måste den anmälas till kommissionen för att utses till grindvakt¹³⁵. Företag som formellt har utsetts till grindvakter måste uppfylla en uppsättning skyldigheter som fastställs i förordningen¹³⁶. I april 2023 antog kommissionen genomförandebestämmelser om hur vissa förfaranden enligt förordningen ska genomföras¹³⁷.

I september 2023 utsåg kommissionen sex företag till grindvakter: Alphabet¹³⁸, Amazon¹³⁹, Apple¹⁴⁰, ByteDance¹⁴¹, Meta¹⁴² och Microsoft¹⁴³. Sammanlagt utsågs 22 grundläggande plattformstjänster som dessa grindvakter tillhandahöll¹⁴⁴. För tre grundläggande plattformstjänster (Gmail,

¹³⁵ Enligt förordningen om digitala marknader anses den digitala onlineplattformen ha en betydande inverkan på den inre marknaden om följande kumulativa kriterier är uppfyllda: 1) Den förmodade grindvakten har uppnått en omsättning inom EU på minst 7,5 miljarder euro. Grindvakten ska också ha ett genomsnittligt börsvärde på mer än 75 miljarder euro och tillhandahålla samma centrala plattformstjänster i minst tre medlemsstater. 2) Den förmodade grindvakten driver en plattformstjänst som fungerar som en nätsluss för företagsanvändare för att nå slutanvändare med minst 45 miljoner aktiva slutanvändare i månaden och minst 10 000 aktiva företagsanvändare per år. 3) Den förmodade grindvakten har haft en fast förankrad och varaktig ställning på marknaden under de tre senaste räkenskapsåren.

¹³⁶ Till exempel måste företag som utsetts till grindvakter enligt förordningen om digitala marknader tillåta tredje parter att samverka med grindvaktens egna tjänster i vissa specifika situationer. Företagen måste ge sina företagsanvändare tillgång till de data som de genererar när de använder plattformen. Företagen måste också förse plattformsannonsörerna med de verktyg och den information som krävs för att kontrollera annonser som grindvakten är värd för. De måste också låta företagsanvändare marknadsföra sina erbjudanden och sluta avtal med kunder utanför grindvaktens plattform. Utsedda grindvakter är till exempel förbjudna att i rangordningen gynna sina egna produkter och tjänster mer än liknande produkter och tjänster eller produkter som erbjuds av tredje part. De får inte längre hindra konsumenterna från att koppla upp sig mot företag utanför deras plattformar. De får inte hindra användare från att avinstallera förinstallerade program eller appar eller utan samtycke spåra slutanvändare utanför den grundläggande plattformstjänsten med riktad reklam som syfte.

¹³⁷ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/814 av den 14 april 2023 om detaljerade arrangemang för kommissionens handläggning av vissa förfaranden i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925, EUT L 102, 17.4.2023, s. 6.

¹³⁸ Ärendena DMA.100011 – Alphabet – OIS Verticals, DMA.100002 – Alphabet – OIS AppStores, DMA.100004 – Alphabet – Online search engines, DMA.100005 – Alphabet – Video sharing, DMA.100006 – Alphabet – Number independent interpersonal communication services, DMA.100009 – Alphabet – Operating systems, DMA.100008 – Alphabet – Web browsers och DMA.100010 – Alphabet – Online advertising services.

¹³⁹ Ärendena DMA.100018 – Amazon – Online intermediation services – marketplaces och DMA.100016 – Amazon, Online advertising services.

¹⁴⁰ Ärendena DMA.100013 – Apple – Online intermediation services – app stores, DMA.100025 – Apple – operating systems och DMA.100027 – Apple – web browsers.

¹⁴¹ Ärende DMA.100040 – ByteDance – Online social networking services.

¹⁴² Ärendena DMA.100020 – Meta – Online Social networking services, DMA.100024 – Meta – Number independent interpersonal communication services, DMA.100035 – Meta – Online Advertising services, och DMA.100044 – Meta – Online intermediation services – Marketplace.

¹⁴³ Ärendena DMA.100017 – Microsoft – online social networking services, DMA.100023 – Microsoft – number-independent interpersonal communications services och DMA.100026 – Microsoft – operating systems.

¹⁴⁴ De icke-konfidentiella versionerna av kommissionens beslut offentliggörs på kommissionens webbsida om förordningen om digitala marknader. Läs mer på <https://digital-markets-act-cases.ec.europa.eu/gatekeepers>.

Outlook.com och Samsung Internet Browser) drog kommissionen slutsatsen att även om de uppfyller de kvantitativa tröskelvärdena för att kvalificeras som grindvakter enligt förordningen om digitala marknader, så tillhandahöll Alphabet, Microsoft och Samsung tillräckligt väl underbyggda argument som visade att dessa tjänster inte kvalificerar sig som nätslussar för deras respektive grundläggande plattformstjänster.

Parallellt med dessa utnämningar inledde kommissionen i september 2023 fyra marknadsundersökningar för att ytterligare bedöma Microsofts och Apples inlagor, som hävdade att vissa av deras grundläggande plattformstjänster inte kan betraktas som nätslussar, trots att tröskelvärdena har uppnåtts. För Microsoft är dessa plattformar Bing, Edge och Microsoft Advertising, och för Apple är det iMessage. Syftet med dessa undersökningar är att fastställa om Microsoft och Apple ska utses till grindvakter för tjänsterna i fråga. Syftet med dessa undersökningar är att fastställa om tjänsterna i fråga bör utses till grindvakter. Undersökningarna bör vara slutförda senast i februari 2024. Kommissionen inledde dessutom en marknadsundersökning för att ytterligare bedöma om Apple borde utses till grindvakt med avseende på dess operativsystem iPadOS, trots att tröskelvärdena inte uppfyllts. Denna undersökning bör vara avslutad senast i september 2024.

Efter att grindvakterna har utsetts har dessa fram till mars 2024 på sig att efterleva reglerna om vad man bör och inte bör göra enligt förordningen om digitala marknader. Vissa av skyldigheterna började dock gälla från och med tidpunkten för utnämningen, till exempel skyldigheten att informera kommissionen om planerade förvärv. Senast i mars 2024 ska grindvakter lämna in detaljerade efterlevnadsrapporter, som beskriver hur de uppfyller skyldigheterna i förordningen om digitala marknader. För att åtgärda bristande efterlevnad av skyldigheterna kan kommissionen ålägga böter på upp till 10 % av företagets globala omsättning. Vid systematisk bristande efterlevnad kan dessutom högre böter och proportionerliga beteenderelaterade eller strukturella korrigerande åtgärder åläggas sådana företag.

I november 2023 ifrågasatte tre grindvakter sina utnämningar enligt förordningen om digitala marknader. ByteDance överklagade kommissionens beslut att utse den till grindvakt för dess onlinebaserade sociala nätverkstjänst TikTok till tribunalen¹⁴⁵. Företaget hävdar att TikTok-plattformen inte fungerar som en nätsluss utan snarare är en utmanare på det digitala området. ByteDance ansökte också om interimistiska åtgärder inför tribunalen i december 2023. Apple överklagade till tribunalen och hävdade att kommissionen inte borde ha utsett det till grindvakt i förhållande till dess onlinebaserade förmedlingstjänst App Store¹⁴⁶. Apple överklagade också kommissionens beslut att inleda en marknadsundersökning av dess iMessage¹⁴⁷. Slutligen överklagade Meta till tribunalen för att få klargöranden om sin utnämning i förhållande till Messenger och Marketplace¹⁴⁸.

¹⁴⁵ Ärende T-1077/23 – Bytedance/kommissionen.

¹⁴⁶ Ärende T-1080/23 – Apple/kommissionen – Gatekeeper designation and iMessage Classification.

¹⁴⁷ Ärende T-1079/23 – Apple/kommissionen – iMessage Market Investigation.

¹⁴⁸ Ärende T-1078/23 – Meta Platforms/kommissionen.

Kommissionen (med GD Konkurrens och GD Kommunikationsnät, innehåll och teknik i ledningen) är det centrala verkställande organet för förordningen om digitala marknader. Kommissionen har dock ett nära samarbete med de nationella konkurrensmyndigheterna inom Europeiska konkurrensnätverket i enlighet med artiklarna 37 och 38 i samma förordning. Reglerna i förordningen om digitala marknader påverkar inte tillämpningen av EU:s konkurrensregler och nationella konkurrensregler om ensidigt agerande.

5.2 Förordningen om utländska subventioner

Förordningen om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden¹⁴⁹ täpper till en lucka i lagstiftningen, vilket gör det möjligt att ta itu med utländska subventioner som snedvrider konkurrensen på den inre marknaden. Statligt stöd som beviljas av EU:s medlemsstater omfattas av EU:s regler om statligt stöd, men subventioner som beviljas av länder utanför EU till enskilda företag som är verksamma på EU:s inre marknad granskades inte före förordningens ikraftträdande. Förordningen om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden trädde i kraft i januari 2023, började tillämpas i juli 2023 och anmälningsskyldigheten¹⁵⁰ gäller sedan oktober 2023. I juli 2023 antog kommissionen genomförandeförordningen för denna förordning¹⁵¹. Kommissionen kan nu undersöka och, i förekommande fall, avhjälpa de snedvridande effekter som orsakas av utländskt statligt stöd. Detta innebär befogenheten att inleda undersökningar på eget initiativ om det finns tecken på att en utländsk subvention snedvrider EU:s inre marknad.

En anmäld koncentration kan inte slutföras och en granskad anbudsgivare kan inte tilldelas ett offentligt upphandlingskontrakt under kommissionens utredning. Om denna skyldighet inte respekteras kan kommissionen ålägga böter på upp till 10 % av företagets globala omsättning. Kommissionen kan även förbjuda att en subventionerad koncentration slutförs eller att ett offentligt upphandlingskontrakt tilldelas en subventionerad anbudsgivare.

Efter att förordningen om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden började tillämpas i juli 2023 har kommissionen mottagit inlagor från företag om tillämpningen av förordningen. Sedan anmälningsskyldigheten inleddes den 12 oktober 2023 har GD Konkurrens

¹⁴⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2560 av den 14 december 2022 om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden, EUT L 330, 23.12.2022, s. 1.

¹⁵⁰ Enligt förordningen om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden måste koncentrationer anmälas om det förvärvade företaget, en av de företag som slås samman eller det gemensamma företaget är etablerat i EU och har en omsättning i EU på minst 500 miljoner euro, och där parterna i transaktionen beviljats kombinerade sammanlagda ekonomiska bidrag på mer än 50 miljoner euro från utlandet under de tre senaste åren. Offentliga upphandlingsförfaranden ska anmälas till kommissionen om det uppskattade kontraktsvärdet uppgår till minst 250 miljoner euro och anbudet i fråga omfattar kombinerade utländska ekonomiska bidrag på minst 4 miljoner euro per tredjeland under de tre senaste åren.

¹⁵¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1441 av den 10 juli 2023 om närmare bestämmelser för kommissionens förfaranden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2560 om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden, EUT L 177, 12.7.2023, s. 1. Genomförandeförordningen omfattar förfarandaspekter och innehåller anmälningsformulär för koncentrationer som innebär utländska ekonomiska bidrag och för utländska ekonomiska bidrag i samband med offentliga upphandlingsförfaranden.

inlett diskussioner före anmälan i 41 fall och mottagit elva anmälningar om koncentrationer enligt denna förordning¹⁵².

Källa: Europeiska kommissionen.

¹⁵² Läs mer om tillämpningen av förordningen om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden på utländska ekonomiska bidrag till offentliga upphandlingsförfaranden på <https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/foreign-subsidies-regulation>.

6. Hur politiken för statligt stöd påverkar den inre marknadens integritet och EU:s globala konkurrenskraft

- Den europeiska modellen har sin grund i en stark social marknadsekonomi, som skapar inkluderande ekonomiskt välstånd baserat på hållbar tillväxt, rättvis konkurrens, öppen handel och ekonomisk säkerhet. Den inre marknaden står i centrum för EU:s konkurrenskraft och kommissionen har åtagit sig att säkerställa lika villkor på den inre marknaden och globalt.
- Mot denna bakgrund har reglerna för statligt stöd under detta mandat genomgått en djupgående översyn. Syftet var att säkerställa att de lämpar sig för den gröna och den digitala omställningen och bidrar till en konkurrenskraftig och resiliert EU-ekonomi. Reglerna har uppdaterats där så är relevant och ger medlemsstaterna effektiva verktyg för att hantera offentliga investeringsbehov för viktiga prioriteringar såsom miljöskydd och utfasning av fossila bränslen, regional sammanhållning och banbrytande innovation samt för tillverkningskapacitet inom strategiska sektorer, särskilt för omställningen till en klimatneutral ekonomi. De senast tillgängliga uppgifterna visar att medlemsstaterna under 2022 betalade ut 112 miljarder euro i (icke-krisrelaterat) statligt stöd, vilket motsvarar 0,7 % av EU:s BNP.
- De aldrig tidigare skådade kriserna som utlöstes av covid-19-pandemin och den ryska invasionen av Ukraina gjorde det nödvändigt för kommissionen att utnyttja den fulla flexibiliteten i verktygslådan för statligt stöd, särskilt genom riktade och tillfälliga regler. Syftet var att göra det möjligt för medlemsstaterna att begränsa krisens inverkan på EU:s ekonomi, samtidigt som skyddsåtgärder för den inre marknaden infördes.
- Uppgifterna från och analysen av det faktiska genomförandet av den tillfälliga ramen för covid-19 (som är helt utfasad) har visat att det statliga stöd som beviljades av varje medlemsstat var betydligt lägre än de godkända beloppen (omkring 30 %) och till stor del motsvarade den ekonomiska skada som medlemsstaten lidit under krisen i fråga om BNP-förluster.
- De senast tillgängliga uppgifterna visar att medlemsstaterna beviljade 141 miljarder euro i krisrelaterat stöd under 2022 och första halvåret 2023 för att begränsa de ekonomiska effekterna av den ryska invasionen av Ukraina. Det motsvarar 0,6 % av EU:s BNP under den perioden. De uppgifter som för närvarande finns tillgängliga visar att medlemsstaterna har beviljat mindre än 20 % av de godkända beloppen. Det finns skillnader i utgifter mellan medlemsstaterna, vilket delvis sannolikt återspeglar varierande budgetkapacitet, men också delvis skulle kunna förklaras av skillnader i energikrisens inverkan och ekonomiernas storlek.
- Slutligen är punkt 86 i den tillfälliga kris- och omställningsramen ett användbart tillägg till verktygslådan för att påskynda övergången till en klimatneutral ekonomi och för att hantera riskerna med att nya investeringar i sektorer som är strategiska för övergången till en klimatneutral ekonomi leds om till länder utanför EU till förmån för tredjeländer där på grund av subventioner. Denna bestämmelse tillåter individuellt stöd upp till det subventionsbelopp som stödmottagaren skulle kunna få för en motsvarande investering i ett tredjelands jurisdiktion utanför EES, eller det belopp som krävs för att ge företaget incitament att lokalisera investeringen i EES (det så kallade finansieringsunderskottet), beroende på vilket som är lägst.
- Kommissionen arbetar ständigt för att se till att reglerna för statligt stöd förblir ändamålsenliga och för att övervaka genomförandet av stödåtgärder. Syftet är att möjliggöra ett välriktat offentligt stöd till EU:s prioriteringar och långsiktiga konkurrenskraft samt till tillfälliga åtgärder

för att hantera kriser, samtidigt som otillbörlig snedvridning av konkurrensen på den inre marknaden begränsas.

För att värna om en rättvis och väl fungerande inre marknad förbjuder EUF-fördraget i allmänhet statligt stöd från medlemsstater som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen. Kontrollen av statligt stöd säkerställer att konkurrensen mellan företag sker på grundval av meriter snarare än på grundval av nivån på det statliga stödet. På så sätt undviker man stödkapplöpningar och gynnande av företag från medlemsstater med god ekonomi. Samtidigt kan statliga ingripanden under vissa omständigheter vara nödvändiga för en välfungerande och rättvis ekonomi. Därför lämnar EUF-fördraget stort utrymme för statligt stöd för att stödja politiska mål, om det är nödvändigt, proportionerligt och lämpligt för att uppnå dessa mål utan att det uppstår otillbörlig snedvridning av konkurrensen på den inre marknaden. Kontrollen av statligt stöd maximerar också nyttan av begränsade offentliga medel genom att den fokuserar på legitimt och effektivt stöd och genom att undvika överkompensation.

I oktober 2023 påminde Europeiska rådet om sin uppmaning till kommissionen att rapportera till rådet om effekten av den nuvarande politiken för statligt stöd på den inre marknads integritet och på EU:s globala konkurrenskraft. Vid utvärderingen av effekterna av politiken för statligt stöd är det mycket viktigt att beakta den dubbla utmaning den står inför ur ett internt och externt perspektiv. Kontrollen av statligt stöd måste uppfylla sitt mandat för att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen på den inre marknaden. Samtidigt behöver EU:s ekonomi kunna gå i bräschen för innovation och leda den gröna och den digitala omställningen i det nuvarande utmanande geopolitiska klimatet.

Kommissionen samlar regelbundet och kontinuerligt in uppgifter om medlemsstaternas genomförande av statliga stödåtgärder för att övervaka stödets effekter:

- För det första utarbetar kommissionen en årlig ”**resultattavla för statligt stöd**” på grundval av uppgifter från medlemsstaterna¹⁵³ om deras utgifter (dvs. belopp som betalats ut) inom ramen för godkända stödåtgärder, inklusive en kvantifiering av stödinslaget i utgifterna, dvs. den förmån som beviljats genom stödet¹⁵⁴. De senaste uppgifterna omfattar 2022.
- För det andra har kommissionen, mot bakgrund av de betydande stödbelopp som har betalats ut under den senaste tidens kriser, dvs. mot bakgrund av covid-19-pandemin och Rysslands aggression mot Ukraina, i undantagsfall inlett **regelbundna undersökningar för att samla in aktuell information om det stöd som faktiskt har beviljats** (dvs. belopp som företagen har fått laglig rätt till, medan utbetalningar kan ske över tid) av medlemsstaterna inom ramen

¹⁵³ Uppgifterna grundar sig på medlemsstaternas årliga rapportering enligt artikel 6.1 i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004. Uppgifternas korrekthet förblir medlemsstaternas ansvar.

¹⁵⁴ Stödinslaget beror på formen av stöd. För bidrag motsvarar den förmån som överförs till stödmottagaren normalt budgetutgifterna. För andra stödinstrument kan fördelen för mottagaren och kostnaden för staten variera. När det till exempel gäller garantier undviker stödmottagaren den risk som är knuten till garantin, eftersom den bärs av staten. Normalt sett borde staten få ersättning i form av en lämplig avgift för att den bär risken. Om staten helt eller delvis avstår från en sådan avgift utgör detta stödinslaget.

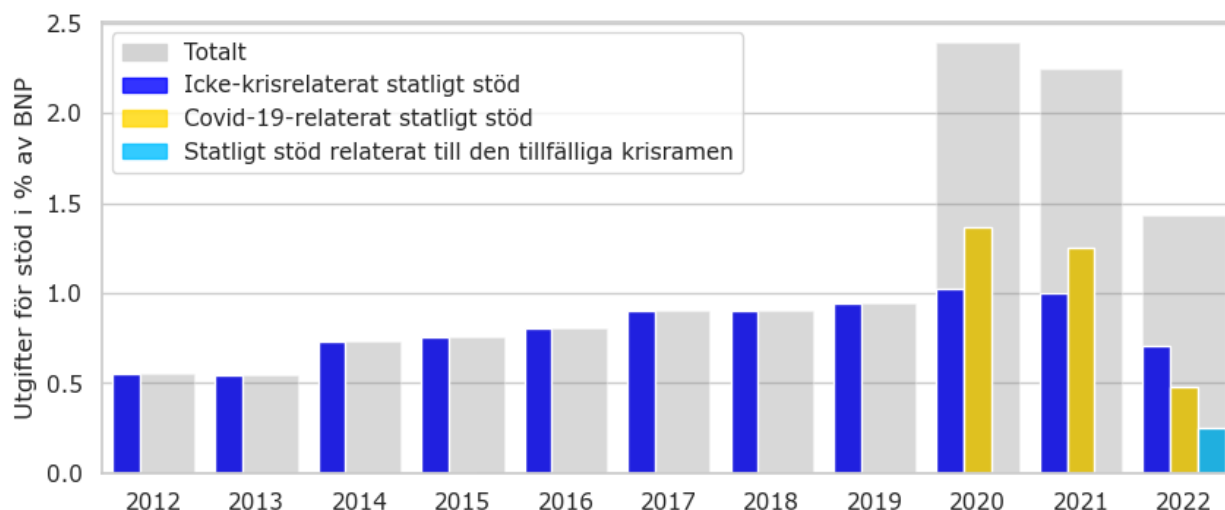
för godkända krisåtgärder. Den senaste undersökningen omfattar 2022 fram till slutet av juni 2023. Samtidigt som medlemsstaterna måste tillhandahålla en kvantifiering av stödinslaget i samband med den årliga rapporteringen ska de också rapportera beviljade nominella stödbelopp som svar på de nämnda krisundersökningarna. Detta i syfte att förenkla uppgiftsinsamlingen och minska den administrativa bördan.

6.1 Överblick över utbetalningen av statligt krisrelaterat och icke-krisrelaterat stöd 2022

Enligt de senaste årsrapporterna från medlemsstaterna betalade de 27 medlemsstaterna under 2022 ut 227,98 miljarder euro för statligt stöd för både icke-krisrelaterade och krisrelaterade åtgärder, vilket motsvarar 1,43 % av deras BNP 2022. De krisrelaterade åtgärderna baserades främst på den tillfälliga krisramen för att bemöta Rysslands aggression mot Ukraina.

De totala utgifterna minskade avsevärt jämfört med föregående år (en minskning med omkring 35 % efter inflationsjustering). För det första berodde denna minskning främst på minskningen av de totala utgifterna för covid-19-åtgärder mot bakgrund av utfasningen av den tillfälliga ramen för covid-19 i slutet av juni 2022. Minskningen av covid-19-åtgärderna uppgick till 76,66 miljarder euro (omkring –60 % jämfört med föregående år, justerat för inflation), vilket motsvarar 0,48 % av BNP för EU-27. För det andra minskade även stödet till icke-krisrelaterade mål avsevärt, med omkring 28 %, från omkring 155,55 miljarder euro (i fasta priser) 2021 till 112 miljarder euro 2022 (se nedan).

Tabell 1: Totala utgifter för statligt stöd, stödinslag i procent av BNP, uppdelning mellan covid-19-relaterat statligt stöd, statligt stöd relaterat till den tillfälliga krisramen och andra icke-krisrelaterade statliga stödåtgärder

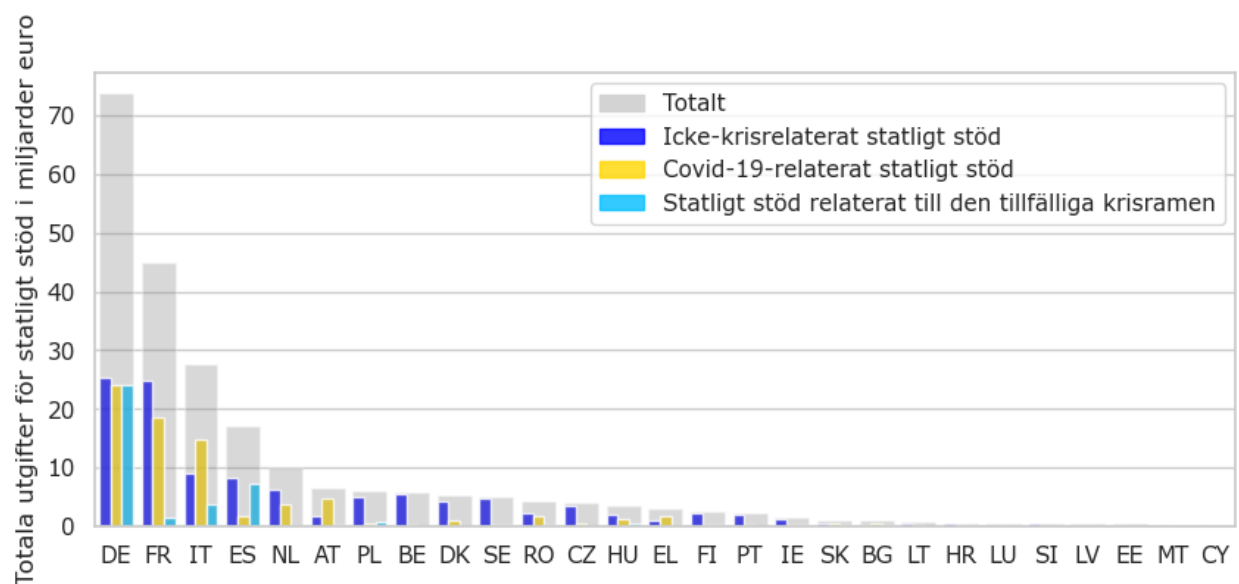
Relativt sett, och med tanke på fördelningen av utgifterna för statligt stöd (krisrelaterat och icke-krisrelaterat) på medlemsstatsnivå som en andel av den nationella BNP, fanns det betydande skillnader i utgifter mellan medlemsstaterna, även om de minskade betydligt jämfört med 2021. De medlemsstater som spenderade mest spenderade omkring 1,8–2,1 % av sin nationella BNP (Ungern och Tyskland), medan de medlemsstater som spenderade minst spenderade omkring 0,3–0,6 % av sin nationella BNP (Irland, Cypern och Luxemburg).

Den övergripande slutsats som kan dras av dessa uppgifter är att även om det finns betydande skillnader mellan de stödbelopp som de olika medlemsstaterna betalar ut (där stora medlemsstater betalar ut de högsta stödbeloppen i absoluta tal, vilket är väntat), så är läget mer nyanserat för de relativa utgifterna för statligt stöd jämfört med BNP.

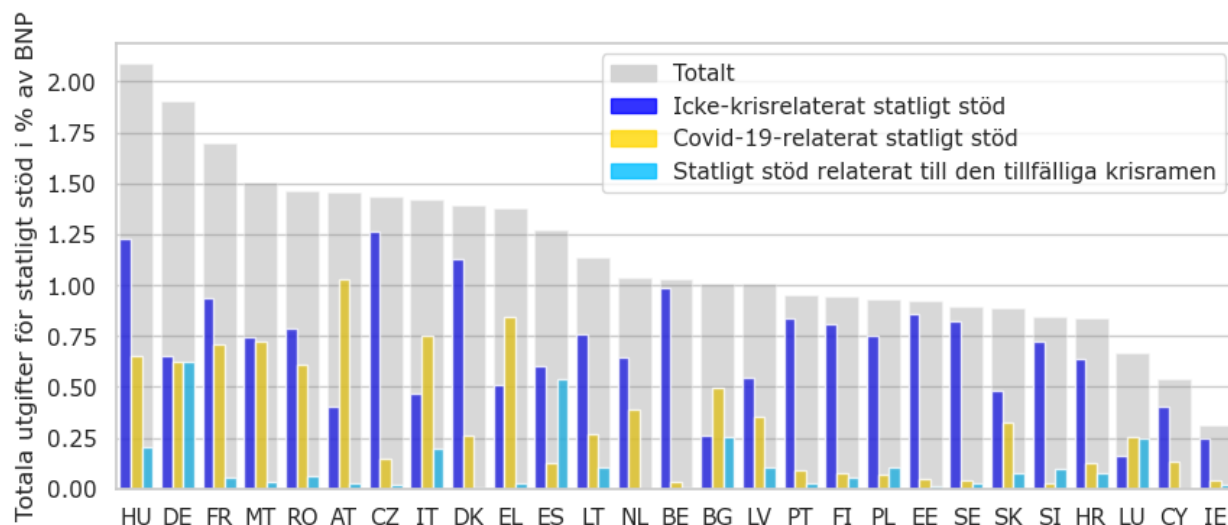
En betydande del av utgifterna i Tyskland 2022 rör dessutom krisrelaterat stöd för en tillfällig situation som rörde två systemiska energiföretag som krävde offentligt stöd efter avbrott i gasleveranserna till följd av Rysslands krig i Ukraina (se nedan).

Det bör också noteras att medlemsstaterna kan ha beviljat betydande stöd till sina ekonomier och hushåll genom andra åtgärder, som inte rör statligt stöd. Detta innebär att det totala stödet till ekonomier och hushåll skiljer sig från uppgifterna i de årliga rapporterna från ovannämnda medlemsstater, som uteslutande avser utbetalningar inom ramen för åtgärder som utgör statligt stöd.

Tabell 2: Totala utgifter för statligt stöd per medlemsstat 2022, stöds slag i miljarder euro, uppdelning mellan covid-19-relaterat statligt stöd, statligt stöd relaterat till den tillfälliga krisramen och andra icke-krisrelaterade statliga stödåtgärder

Tabell 3: Totala utgifter för statligt stöd per medlemsstat, i % av 2022 års nationella BNP, uppdelning mellan covid-19-relaterat statligt stöd, statligt stöd enligt till den tillfälliga krisramen och andra (icke-krisrelaterade) statliga stödåtgärder

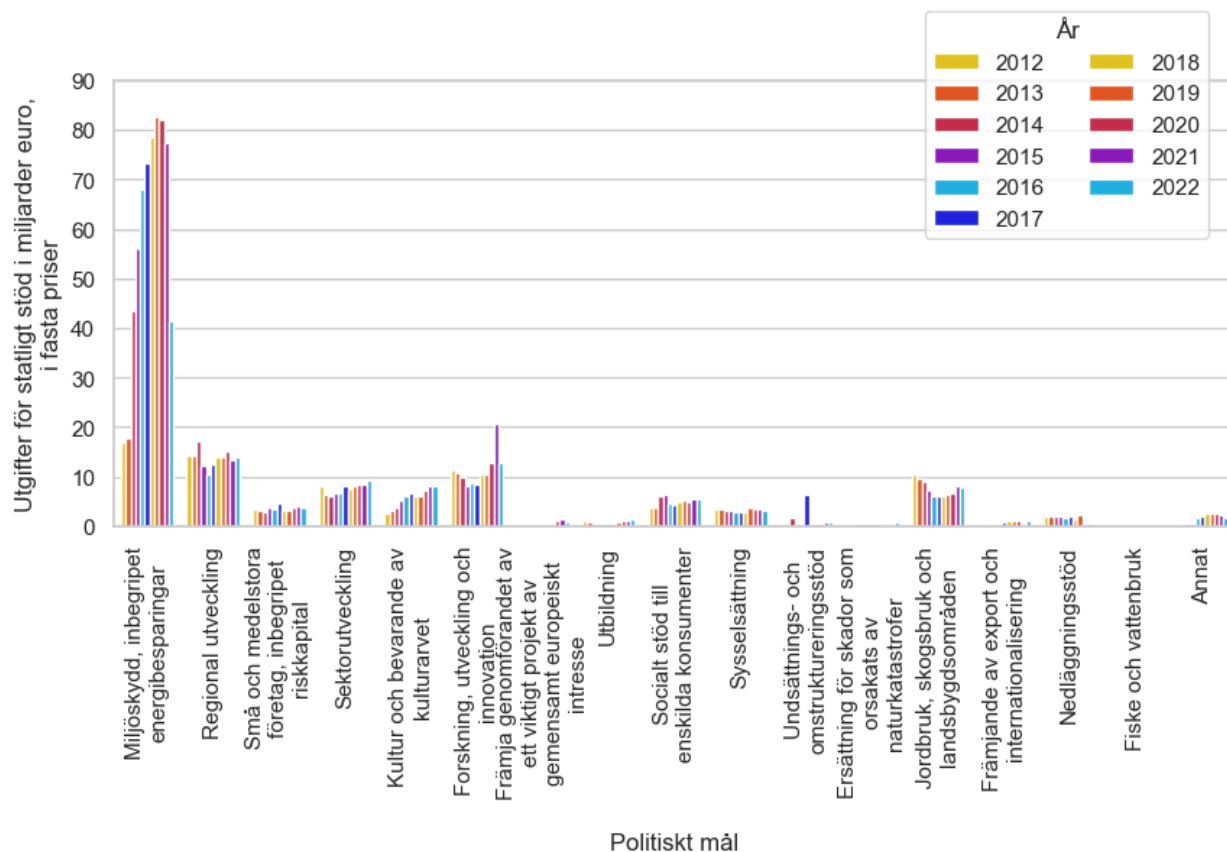

I fråga om **icke-krisrelaterat stöd 2022** minskade det belopp som medlemsstaterna betalade ut i nominella termer i 20 medlemsstater jämfört med 2021. Minskningen var särskilt markant i Tyskland (-59 % i nominella termer, justerat för inflation), Kroatien (-52 %) och Malta (-50 %) samt Bulgarien, Lettland, Luxemburg och Ungern, där minskningen låg på omkring 40 %. En betydande minskning på mer än 20 % observerades också i Polen och Litauen (båda omkring -28 %) och Estland (-22 %). Icke-krisrelaterat stöd minskade också i Finland (-18 %), Slovenien (-17 %), Tjeckien (-14 %), Nederländerna och Österrike (-12 % i båda länderna), Frankrike och Cypern (-11 %), Irland (-9 %) samt Belgien och Italien (-6 %).

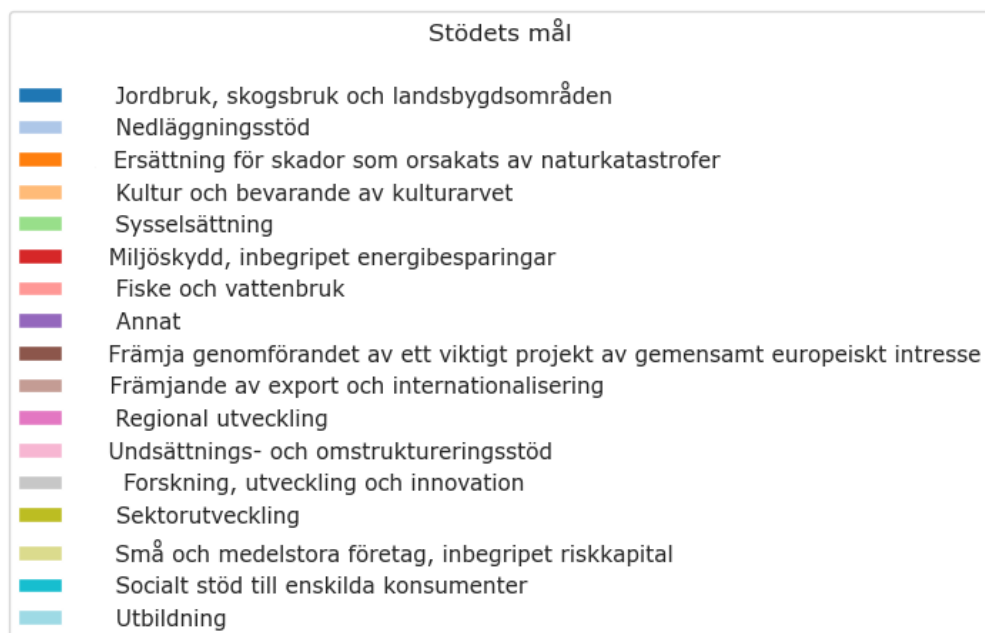
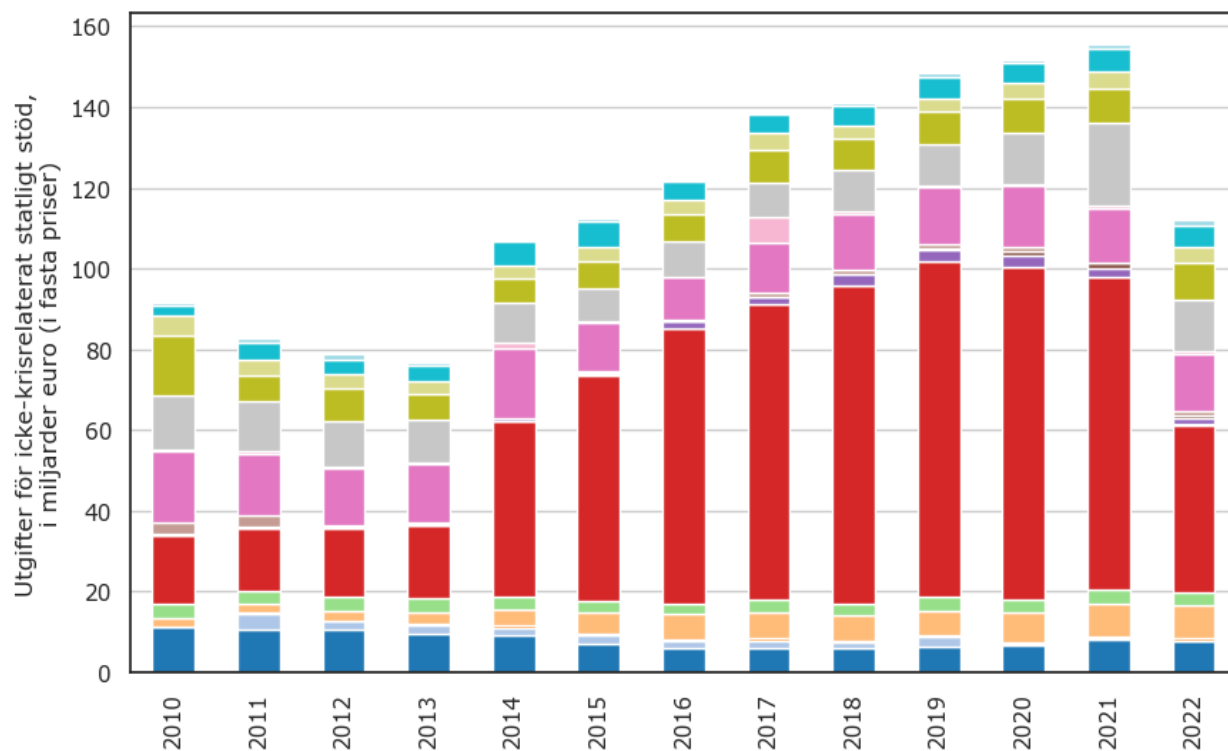
Däremot ökade det icke-krisrelaterade stödet avsevärt i Portugal (+66 % i nominella termer, justerat för inflation), Danmark (+44 %) och Spanien (+30 %). I Slovakien ökade det icke-krisrelaterade stödet med 14 % jämfört med 2021, i Grekland med 4 %. Både Rumänien och Sverige rapporterade samma stödnivå för icke-krisrelaterade åtgärder under 2021 och 2022.

På det hela taget verkar minskningen av det icke-krisrelaterade statliga stödet främst bero på en minskning av det stöd som betalats ut till miljöskydd, inklusive för energibesparingar, från omkring 77,3 miljarder euro 2021 till 41,5 miljarder euro 2022. Ytterligare analys behövs, men minskningen kan delvis förklaras av de alternativ som tillhandahålls i den tillfälliga krisramen, som infördes i mars 2022, och de efterföljande ändringarna av den som gjorde det möjligt för medlemsstaterna att ge stöd för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi och till utfasningen av fossila bränslen i industriprocesser. Likväl visar uppgifterna (se tabell 4) att det stöd som betalats ut för miljöskydd fortfarande utgör den överlägset största kategorin av icke-krisrelaterat statligt stöd, och att det har förblivit mellan fyra gånger och dubbelt så högt även i kristider jämfört med för tio år sedan (i fasta priser, justerat för inflation).

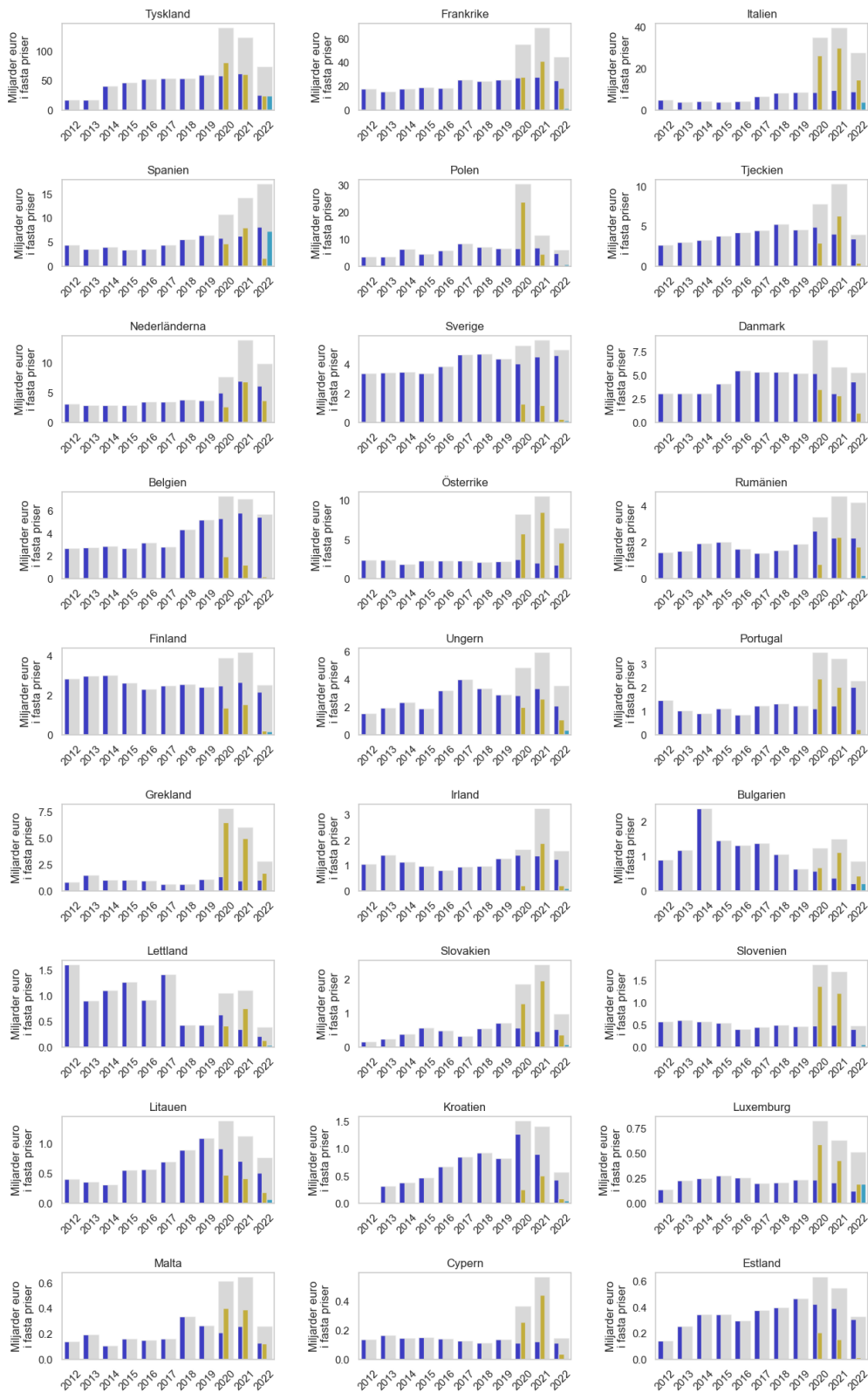
Tabell 4: Utgifter för statligt stöd exklusive krisrelaterat stöd mellan 2012 och 2022, inslag av stöd i miljarder euro i fasta priser, uppdelning efter stödets syfte

Tabell 5: Utgifter för icke-krisrelaterat statligt stöd, uppdelning efter stödets syfte

Tabell 6: Totala utgifter för statligt stöd per medlemsstat, i nominella belopp (miljarder euro i fasta priser), uppdelning mellan covid-19-relaterat statligt stöd, statligt stöd enligt den tillfälliga krisramen och andra (icke-krisrelaterade) statliga stödåtgärder, 2012–2022 (medlemsstaternas ordningsföljd baseras på de ackumulerade utgifterna)

6.2 Avgörande men försiktig användning av statligt stöd i kristider

På grund av de många kriserna under de senaste åren har de möjligheter att tillåta statligt stöd vid ”exceptionella händelser” eller ”för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi” som anges i EUF-fördraget utnyttjats i stor utsträckning. Dessa bestämmelser har till exempel gjort det möjligt för kommissionen att godkänna statliga stödåtgärder för att ta itu med konsekvenserna av covid-19-pandemin för ekonomin, och på senare tid den energikris som orsakades av Rysslands aggression mot Ukraina (enligt den tillfälliga krisramen och därefter den tillfälliga kris- och omställningsramen).

För att få en översikt över stöd som beviljats enligt **den tillfälliga ramen för covid-19** genomförde kommissionen undersökningar för perioden mellan mars 2020, då ramen trädde i kraft, och slutet av 2021. De bevis som samlats in om det faktiska genomförandet av rambestämmelserna visade att statligt stöd som beviljats av varje medlemsstat (940 miljarder euro, vilket motsvarar omkring 30 % av de godkända beloppen, dvs. 3,1 biljoner euro) motsvarade den ekonomiska skada som medlemsstaten lidit under krisen i termer av BNP-förluster¹⁵⁵. Detta sände ett lugnande budskap med tanke på potentiella farhågor kring lika villkor mellan medlemsstaterna på grund av de betydande inbördes skillnaderna. Den tillfälliga ramen för covid-19 har nu fasats ut helt.

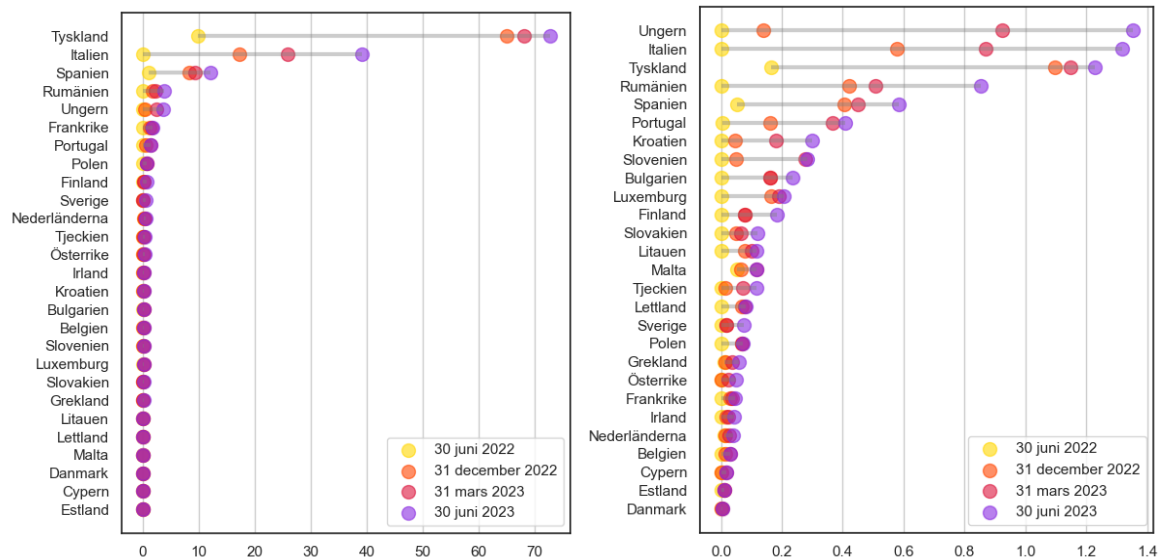
För att få en översikt över det stöd som beviljats enligt **den tillfälliga krisramen och den tillfälliga kris- och omställningsramen eller i linje med deras principer** genomförde kommissionen på samma sätt undersökningar av perioden mellan mars 2022, då den tillfälliga krisramen trädde i kraft, och juni 2023 (det finns inte tillräckliga uppgifter för andra halvåret 2023). Under denna period godkände kommissionen nästan 730 miljarder euro i statligt stöd enligt den tillfälliga krisramen och den tillfälliga kris- och omställningsramen eller enligt samma principer. De uppgifter som samlats in från medlemsstaterna i undersökningarna visar att 141 miljarder euro faktiskt beviljades företag, vilket endast utgjorde 19,3 % av det godkända stödet och motsvarade 0,6 % av EU:s BNP under 2022 och första halvåret 2023¹⁵⁶. Det är värt att notera att medlemsstaterna formellt kan bevilja hela stödbeloppet vid en viss tidpunkt under ett år men ändå ställa det till stödmottagarnas förfogande under flera år (så att beloppen kanske inte (helt) har betalats ut 2022 eller första halvåret 2023).

Under den aktuella perioden beviljade Tyskland 72,8 miljarder euro, vilket motsvarar 52 % av de 141 miljarderna euro, följt av Italien som beviljade 39,2 miljarder euro och Spanien med 12,1 miljarder euro. I absoluta tal beviljade dessa tre länder 88 % av allt stöd. Relativt sett spenderade Ungern mest, efter att ha beviljat ett belopp motsvarande 1,35 % av landets BNP 2022 och första halvåret 2023. Italien hade de näst största utgifterna i relativa termer (1,32 % av BNP), följt av Tyskland (1,23 % av BNP) och Rumänien (0,85 % av BNP).

¹⁵⁵ GD Konkurrens policydokument *Looking back at the State aid COVID Temporary Framework: the take-up of measures in the EU* (inte översatt till svenska), oktober 2022, finns tillgängligt [på GD Konkurrens webbplats](#).

¹⁵⁶ Den information som medlemsstaterna gjort tillgänglig för kommissionen är preliminär och kan korrigeras av medlemsstaterna.

Tabell 7: Statligt stöd som beviljats i nominella belopp fram till juni 2023 enligt den tillfälliga krisramen eller den tillfälliga kris- och omställningsramen eller på grundval av deras principer i absoluta belopp (vänster diagram) och som procentandel av nationell BNP (höger diagram)

Statligt stöd som totalt beviljats enligt den tillfälliga krisramen eller den tillfälliga kris- och omställningsramen, eller på grundval av principerna i dessa, i miljarder euro (kumulativt värde)

Statligt stöd som totalt beviljats enligt den tillfälliga krisramen eller den tillfälliga kris- och omställningsramen, eller på grundval av principerna i dessa, i procent av BNP för 2022 och halva 2023

Vid en närmare granskning av ett stöd som Tyskland beviljat gick 85 % av det totala beloppet till två stödmottagare: det täcker rekapitaliseringen av Uniper SE (33 miljarder euro) och SEFE GmbH (6,5 miljarder euro) samt lån och subventionerade lån som ställdes till dessa två företags förfogande enligt en tysk ramstödordning (kreditlinor på 16 respektive 7 miljarder euro¹⁵⁷, som eventuellt inte har utnyttjats). Dessa ingripanden var nödvändiga för att undvika en kollaps i dessa två systemiska energiföretag med utestående långfristiga avtal som de efter Rysslands drastiska minskning av gasleveranserna till Tyskland inte längre kunde uppfylla. Med tanke på deras systemiska ställning på marknaden skulle en kollaps ha fått allvarliga konsekvenser för deras kunder och mer allmänt för både den tyska och den europeiska energimarknaden.

Dessutom bör dessa siffror från undersökningarna läsas med beaktande av flera ytterligare överväganden. De hänvisar uteslutande till åtgärder som utgör statligt stöd och som har anmälts till och godkänts av kommissionen. De motsvarar dessutom det nominella beloppet för statligt stöd som beviljats med hjälp av olika instrument (t.ex. direkta bidrag, eget kapital, lån och garantier), som har olika snedvridande effekter på konkurrensen. Vid bedömningen av det stöd som beviljats genom

¹⁵⁷ Kreditlinjernas storlek minskades på grund av förbättrade marknadsvillkor.

olika instrument bör inslag av stöd beaktas, eftersom de utgör den faktiska förmån som företaget fått och kan utgöra ett bättre mått för en rättvis jämförelse av stöd som beviljats genom återbetalningspliktiga och icke återbetalningspliktiga instrument. Detta beror på att icke återbetalningspliktiga instrument såsom bidrag i allmänhet snedvrider konkurrensen mer jämfört med återbetalningspliktiga instrument såsom garantier eller mjuka lån.

Stödinslaget kan uppskattas på olika sätt beroende på typ av instrument: För icke återbetalningspliktiga instrument motsvarar den förmån som överförs till stödmottagaren normalt det nominella beloppet, dvs. själva budgetutgifterna. För återbetalningspliktiga stödinstrument kan förmånen för företaget och kostnaden för staten variera. Stödinslaget och budgetutgifterna är i allmänhet (mycket) lägre än det nominella beloppet. För stödinstrument såsom lån eller garantier är fördelen för företaget och statens kostnader den lägre ränta respektive den minskade garantiavgift som företaget faktiskt betalat jämfört med den som skulle ha betalats till marknadsvärdet.

Med hänsyn till de uppskattade stödinslagen har Tyskland beviljat omkring 0,9 % av sin BNP för 2022 och första halvåret 2023, främst i form av kapitaltillskott, återigen särskilt för rekapitaliseringar av de systemiska energileverantörerna Uniper och SEFE (55 % av det totala beviljade stödet). De länder som har beviljat det näst högsta statliga stödet är Ungern (cirka 0,68 % av landets egen BNP), Spanien (0,45 %) och Portugal (0,41 %). Italien och Rumänien har beviljat en mindre andel av sina respektive BNP när man tittar på stödinslag, vilket återspeglar den stora användningen av återbetalningspliktiga instrument, främst garantier.

Dessutom har medlemsstaterna genomfört övergripande finanspolitiska åtgärder för att mildra effekterna av de höga energipriserna på hushåll och företag. Det rör sig främst om åtgärder som inte kan betraktas som statligt stöd. Enligt uppskattningarna i kommissionens ekonomiska höstprognos¹⁵⁸ uppgick nettobudgetkostnaden för sådana energiåtgärder 2023¹⁵⁹ till omkring 165 miljarder euro, vilket motsvarar 0,97 % av BNP i EU-27, vilket i sin tur är en minskning från 195 miljarder euro och 1,2 % av BNP i EU-27 år 2022.

I absoluta tal hade de åtgärder som genomfördes av Tyskland, Frankrike och Italien den högsta nettobudgetkostnaden 2023, på 59,4 miljarder euro, 22,8 miljarder euro respektive 21,4 miljarder euro. Detta utgör sammanlagt 63 % av alla åtgärder för energibeskattnings i EU (omkring 36 %, 14 % respektive 13 % av EU:s totala utgifter för åtgärder för energibeskattnings). Dessa följs av Spanien,

¹⁵⁸ Europeiska kommissionens generaldirektorat för ekonomiska och finansiella frågor (2023), *European Economic Forecast – Autumn 2023* (inte översatt till svenska). Finns på https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/4139ef72-9eb3-4fad-a116-ee87979f4d35_en?filename=ip258_en.pdf.

Budgetkonsekvenserna återspeglar de åtgärder som infördes eller tillkännagavs före slutet av oktober 2023. För Slovakien har prognoserna uppdaterats efter det att utkastet till budgetplan för 2024 lämnades in den 12 december 2023.

¹⁵⁹ I dessa beräkningar definieras energiåtgärder som 1) åtgärder som har en direkt inverkan på marginalkostnaderna för hushållens och/eller företagens energiförbrukning (*prisåtgärder*), 2a) åtgärder som ger tillfälligt inkomststöd till hushåll och 2b) åtgärder som ger annan ersättning till företag än prisåtgärder (båda *inkomståtgärder*) samt 3) intäkter från (nya skatter eller avgifter på) energiföretagens oförutsedda vinster.

med 13,5 miljarder euro (8 % av det totala beloppet) och Nederländerna, med 10,6 miljarder euro (6 % av det totala beloppet). I alla andra medlemsstater var nettobudgetkostnaden mellan 3 % (Polen) och 0,01 % (Grekland) av EU:s totala utgifter för åtgärder för energibeskattnings.

Relativt sett som andel av respektive lands BNP 2023 hade de åtgärder som genomfördes av Slovakien, Kroatien och Malta den högsta nettobudgetkostnaden (1,89 %, 1,77 % respektive 1,6 %). De följs av Österrike (1,56 %) och Tyskland (1,45 %). Ungern (1,34 %), Portugal (1,25 %), Tjeckien (1,18 %), Italien (1,04 %) och Nederländerna (1,03 %) hade en budgetkostnad över genomsnittet för EU-27 (0,97 %).

Ur ett makroekonomiskt perspektiv har de senaste åren präglats av flera komplexa och dynamiska faktorer. Covid-19-pandemin gick gradvis över, med hävda restriktioner, och samtidigt trappades den ryska aggressionen i Ukraina upp, med en efterföljande kris samt risken för upptrappning i Mellanöstern, vilket ökar de geopolitiska spänningarna. Dessa händelser har haft betydande konsekvenser för de ekonomiska förhållandena i EU och dess medlemsstater. Enligt kommissionens ekonomiska vinterprognos för 2024¹⁶⁰ har tillväxten i både EU och euroområdet varit blygsammare än väntat (0,5 % år 2023, en liten minskning jämfört med beräknade 0,6 % från den föregående höstprognosen). På EU-nivå beror förra årets blygsamma tillväxt till stor del på drivkraften bakom den ekonomiska återhämtningen efter pandemin under de senaste två åren, medan minskningen av den totala inflationen under 2023 har varit snabbare än väntat och till stor del drivits på av de sjunkande energipriserna.

Dessa faktorer och exponeringen av respektive medlemsstats ekonomi har haft betydande konsekvenser för deras ekonomiska resultat och även för genomförandet och utvärderingen av de statliga stödåtgärder som antagits som svar på detta. Bland de medlemsstater som har beviljat de högsta stödbeloppen i relativa termer eller i form av uppskattade stödsinslag minskade Tysklands och Ungerns respektive ekonomier något under 2023 (med 0,3 % respektive 0,8 %), medan Spanien hade en tillväxt över genomsnittet (2,5 %). På liknande sätt hade Danmark en genomsnittlig tillväxt (0,5 %) och Cypern en tillväxt över genomsnittet (2,4 %) bland de medlemsstater som hade beviljat det minsta stödbeloppet i relativa termer eller i termer av uppskattade stödsinslag, medan den estniska ekonomin minskade med 3,5 %. Detta visar att det inte går att dra ens preliminära slutsatser om hur statligt stöd, separat betraktat, påverkar BNP-tillväxten, eftersom denna påverkan kombineras med effekterna av flera andra faktorer. Sammanhanget i varje medlemsstat är heterogent och osäkert.

Analysen ovan och de uppgifter som lagts fram visar hur viktigt det är att bedöma effekterna av krisrelaterat stöd utöver nyckeltalen, men även bristen på uppgifter i detta skede för att bedöma korrelationer eller orsakssamband. Medlemsstaterna kan i samband med kriget i Ukraina ha haft olika grad av känslighet gällande energin, olika strukturerade ekonomier – särskilt när det gäller storleken på eller betydelsen av tunga eller energiintensiva industrier – och/eller olika strukturerade energisektorer. Medlemsstaternas respektive förmåga att stödja företag kan dessutom variera

¹⁶⁰ *European Economic Forecast – Winter 2024*, Institutional Paper 268 (inte översatt till svenska), februari 2024.

avsevärt. Även om statligt stöd godkänns enligt tydliga skyddsåtgärder för att säkerställa att det är nödvändigt, proportionerligt och inte otillbörligt snedvrider konkurrensen, bör tillfälliga regler fasas ut så snart marknadsförhållandena motiverar det. Därför kommer de återstående krisavsnitten i den tillfälliga kris- och omställningsramen att upphöra att gälla i juni 2024.

6.3 Arbeta för den digitala och gröna omställningen och andra EU-prioriteringar

Även om staten kan spela en viktig roll när det gäller att skapa lämpliga omständigheter i ekonomin för att främja konkurrenskraft, så är det många av dess åtgärder i detta syfte som inte kan anses innebära statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget, och statliga stödåtgärder är vanligtvis inte tillräckliga i sig själva i detta avseende.

Med detta sagt erbjuder reglerna för statligt stöd många möjligheter för medlemsstaterna att uppfylla politiska mål som stöder en välfungerande och rättvis ekonomi, och att ta itu med marknadsmisslyckanden. I detta avseende har översynen av reglerna för statligt stöd syftat till att säkerställa att de är ändamålsenliga, och anpassar dem till EU:s gröna och digitala mål samt resiliensmål.

I slutet av 2023 slutförde kommissionen översynen av nästan alla viktiga riktlinjer för statligt stöd. I de reviderade riktlinjerna anges hur medlemsstaterna kan stödja sina ekonomier, särskilt för att investera i grön och digital teknik, utan att de otillbörligt snedvrider konkurrensen på den inre marknaden och samtidigt som de bidrar till den globala konkurrenskraften¹⁶¹.

- För att stödja den **gröna omställningen** underlättar riktlinjerna för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi och riktlinjerna för statligt stöd inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem stöd till en miljövänlig ekonomi i linje med EU:s gröna giv, samtidigt som de bidrar till att skydda konkurrenskraften i EU:s ekonomi. De gör det möjligt för medlemsstaterna att stödja utbyggnaden av produktion av förnybar energi, fasa ut fossila bränslen i industriproduktionen och stödja energiintensiva användare som utsätts för internationell konkurrens.
- Medlemsstaterna får också utforma sina stödåtgärder för förnybar energi, lagring och utfasning av fossila bränslen i industrin enligt den tillfälliga kris- och omställningsramen. Dessa regler syftar till att påskynda utbyggnaden av förnybar energi och minska koldioxidutsläppen från produktionsprocesser. Stödordningarna ska inrättas och stöd beviljas senast 2025, men stöd kan betalas ut även under de följande åren. Erfarenheterna av denna förenklade ram kommer att ligga till grund för ytterligare överväganden inför framtiden.

¹⁶¹ Kommissionen kan i undantagsfall också godkänna stöd utanför riktlinjerna och direkt enligt EUF-fördraget. Den 27 juli 2023 godkände kommissionen till exempel en österrikisk stödåtgärd på 28,8 miljoner euro för att stödja moderniseringen av Sandoz GmbH:s produktionsanläggning för penicillin i Tyrolen, som kommer att bidra till att upprätthålla den sista helt integrerade produktionen av amoxicillin i EU. Detta bidrar i sin tur till försörjningstryggheten för basläkemedel och läkemedel som räddar liv. Se ärende SA.62915 – Österrike – Aid for maintaining Sandoz penicillin production in Kundl (Tyrol).

- Reglerna för statligt stöd svarar också mot **utmaningar när det gäller den globala konkurrenskraften**: Den tillfälliga kris- och omställningsramen gör det till exempel möjligt för medlemsstaterna att inrätta enkla och effektiva stödordningar för produktionen av strategisk utrustning som är nödvändig för nettonollomställningen (dvs. batterier, solpaneler, vindturbiner, värmepumpar, elektrolysanläggningar och utrustning för avskiljning och lagring av koldioxid, samt för produktion av nyckelkomponenter och för produktion och återvinning av relaterade kritiska råvaror).
- Om det finns en verklig risk för att investeringar i sådan strategisk utrustning avleds från EU på grund av subventioner i tredje jurisdiktioner, kan medlemsstaterna ge statligt stöd upp till det stödbelopp som finns tillgängligt för en motsvarande investering i den alternativa lokaliseringen, eller det belopp som krävs för att ge företaget incitament att lokalisera investeringen i EES (det så kallade finansieringsunderskottet), beroende på vilket som är lägst.
- EU:s regler för statligt stöd spelar också en grundläggande roll för att stödja den **digitala omställningen**. De nya bredbandsriktlinjerna är till exempel anpassade till den senaste utvecklingen på marknaden och den tekniska utvecklingen, inklusive nät med mycket hög kapacitet och 5G-utbyggnad. Med tanke på den utomordentligt strategiska betydelsen av halvledare har kommissionen dessutom fastställt kriterier för godkännande av statligt stöd upp till finansieringsunderskottet för att i EU upprätta anläggningar som är de första i sitt slag enligt definitionen i EU-rättsakten om halvledare.
- Ett annat exempel är riktlinjerna för regionalstöd, som stöder **investeringar i mindre utvecklade regioner** i EU, även för gröna och digitala mål. 2021 höjde kommissionen de högsta tillåtna stödnivåerna för att stödja målen i den europeiska gröna given och den digitala strategin, och därmed möjliggöra ytterligare incitament för sådana investeringar i mindre gynnade områden i EU.
- Slutligen är **viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse** ett viktigt verktyg för statligt stöd, som säkerställer att spetsteknik utvecklas och används i EU. Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse gör det möjligt för medlemsstaterna att samla statliga resurser inom strategiska sektorer och teknik av gemensamt EU-intresse där marknaden inte klarar sig på egen hand, till exempel mikroelektronik, vätgas och molntjänster. Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse möjliggör strategisk, gemensamt utformad, gränsöverskridande innovativ forsknings- och utvecklingsverksamhet, och dess första industriella utbyggnad. De möjliggör även öppna infrastrukturprojekt. Dessa initiativ ger betydande spridningseffekter i hela EU. I och med 2023 års ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen har kommissionen också gjort det enklare för små och medelstora företag att delta i sådana viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse.

År 2022 uppgick således industristödet¹⁶², inklusive det som baserades på ovannämnda riktlinjer, till totalt 106,85 miljarder euro, vilket motsvarar cirka 0,26 % av EU:s BNP och 238 euro per capita i EU. Enligt ovan har stöd till miljöskydd, inbegripet energibesparingar, varit det viktigaste politiska målet under de senaste tio åren. Stödet uppgick till 41,5 miljarder euro 2022, vilket motsvarar 38,8 % av det totala industristödet; cirka 0,1 % av EU:s BNP och 92 euro per capita. Dessutom uppgick det stöd som utbetalades för åtgärder inom viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse 2022 till 1,04 miljarder euro och investeringsstöd inom ramen för riktlinjerna för regionalstöd till batterisektorn till 262 miljoner euro.

När det gäller förfarande kan de flesta statliga stödåtgärder som sannolikt inte kommer att ge upphov till konkurrensproblem genomföras direkt av medlemsstaterna på grundval av kriterierna i den allmänna gruppundantagsförordningen, utan att det krävs en förhandsanmälan till och godkännande av kommissionen. Under 2022 genomförde medlemsstaterna 2203 åtgärder inom ramen för den allmänna gruppundantagsförordningen för statligt stöd, vilket motsvarar 84 % av alla nya statliga stödåtgärder och 93 % av nya åtgärder, om krisåtgärder (som grundar sig på anmälningar enligt den tillfälliga ramen för covid-19, den tillfälliga krisramen samt den tillfälliga kris- och omställningsramen, eller på deras principer) utesluts. Denna trend förväntas fortsätta under 2024 till följd av antagandet i juni 2023 av en riktad ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen, som ytterligare förenklar och påskyndar stödet till EU:s gröna och digitala omställningar.

6.4 En konkurrenskraftig EU-ekonomi genom att skydda den välfungerande inre marknaden

Som framgår av kommissionens rapport från oktober 2023 om EU:s politiska initiativ för att främja investeringar i ren teknik¹⁶³ har EU lett den gröna omställningen både på hemmaplan och globalt. Detta tack vare kraftfulla åtgärder som vidtagits i linje med den europeiska gröna given, inte minst i politiken för statligt stöd. Under detta mandat använde kommissionen den inbyggda flexibiliteten i reglerna för statligt stöd för att anpassa sig till medlemsstaternas och företagens behov, att göra det möjligt för EU:s ekonomi att utnyttja den gröna och den digitala omställningen och att reagera på kriser. Samtidigt införde man skyddsåtgärder för att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen och bevara lika villkor på den inre marknaden.

Kommissionen är fast besluten att säkerställa lika villkor på den inre marknaden både ur ett internt och externt perspektiv. När konkurrensen snedvrids av utländska subventioner till nackdel för konkurrenter och konsumenter kommer kommissionen vid behov att använda sina verktyg, t.ex. handelspolitiska skyddsinstrument och förordningen om utländska subventioner. Förordningen om utländska subventioner började gälla den 12 juli 2023 och sänder ut ett kraftfullt budskap: EU:s

¹⁶² Industristöd avser utgifter för statligt stöd i stödsinslaget under 2022 enligt vad som rapporteras i årsrapporterna, exklusive statligt stöd med följande politiska mål: ”kultur”, ”bevarande av kulturarvet” och ”ersättning för skador som orsakats av naturkatastrofer”. Analysen utesluter också krisrelaterat stöd, dvs. utgifter för statligt stöd som tillhandahållits i samband med covid-19-krisen och som svar på Rysslands invasion av Ukraina.

¹⁶³ COM(2023) 684 final.

ekonomi förblir öppen för handel och investeringar, men den kommer inte att undergrävas eller utnyttjas av utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden.

Samtidigt som tredjeländer också genomför betydande stödprogram, såsom USA:s lag om inflationsminskning, går det ännu inte att dra några tydliga slutsatser från de tillgängliga uppgifterna om hur dessa påverkar EU:s ekonomi. De konkreta effekterna av USA:s lag om inflationsminskning på EU:s investeringar kan endast bedömas på längre sikt på grund av de långsiktiga investeringscyklerna och långlivade kapitaltillgångarna inom industrin för ren teknik.

Detta beror också på att konkurrenskraften inte enbart kan bygga på subventioner. Det finns inget uppenbart samband mellan det övergripande ekonomiska resultatet och de subventioner som beviljats. Många andra faktorer spelar in, t.ex. innovation, kostnadseffektivitet och humankapital. Företagen måste känna behovet av att förnya sig, hitta effektivare lösningar och investera. En effektiv tillämpning av konkurrenspolitiken stimulerar företagen att förnya sig och investera och säkerställer att de företag som lyckas är de som erbjuder konsumenterna de bästa produkterna till överkomliga priser. På samhällsnivå bör företagen förvänta sig tillförlitliga och öppna institutioner och offentliga myndigheter, en stabil makroekonomisk och rättslig ram, rättssäkerhet, tillgång till nödvändig kompetens och infrastruktur av hög kvalitet, som alla stöder ett investeringsvänligt företagsklimat.

Detta är vad den inre marknaden erbjuder, tillsammans med ett av världens största integrerade marknadsområden. Och det är häri som dess konkurrenskraft har sin grund. Den inre marknaden är dock ingen statisk bedrift. Hälsan och konkurrenskraften i EU:s ekonomi är beroende av gemensamma och kontinuerliga insatser för att rå om den inre marknaden och se till att den fortsätter att anpassas till den ekonomiska verkligheten. För att leverera de 650 miljarder euro som årligen krävs för den dubbla omställningen och för vår ekonomiska resiliens¹⁶⁴ måste investeringarna främst komma från den privata sektorn, oavsett medlemsstaternas budgetkapacitet. Dessutom är EU-finansiering fortfarande nödvändig för att tillgodose finansieringsbehoven och samtidigt undvika att den inre marknaden fragmenteras på grund av varierande nivåer av nationellt (tillfälligt) statligt stöd, och för att minska regionala skillnader. Inte minst måste återstående hinder som hindrar en effektiv handel på och inom den inre marknaden åtgärdas, så att företag ska kunna dra nytta av den inre marknadens fulla potential¹⁶⁵.

¹⁶⁴ Den totala ytterligare investering som behövs för att uppnå målen för den dubbla omställningen har uppskattats till

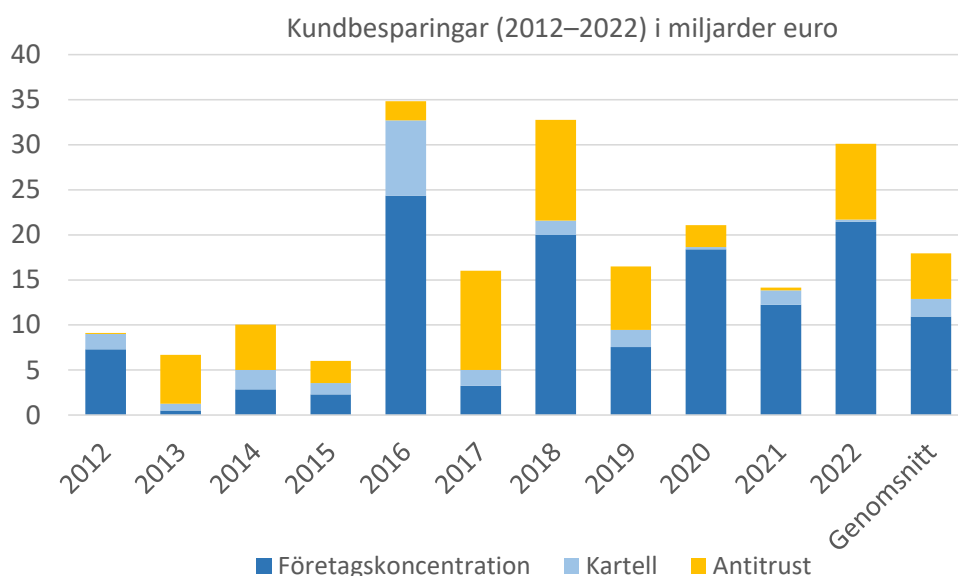
omkring 650 miljarder euro årligen för 2022–2030. Läs mer på [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategicplanning/strategic-foresight/2022-strategic-foresightreport_en#:~:text=It%20is%20estimated%2C%20at%20lower,regions%20in%20Europe%20and%20beyond](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategicplanning/strategic-foresight/2022-strategic-foresightreport_en#:~:text=It%20is%20estimated%2C%20at%20lower,regions%20in%20Europe%20and%20beyond&https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_3194) och https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_3194.

¹⁶⁵ I COM(2024) 77, meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – 2024 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften, tillhandahöll kommissionen en analys av den inre marknaden och dess konkurrenskraft, strukturerad utifrån nio faktorer som påverkar konkurrenskraften: en fungerande inre marknad, tillgång till privat kapital, offentliga

7. Mäta kundpåverkan av konkurrenspolitikens tillämpning

GD Konkurrens uppskattar att de direkta kundbesparingar som kommissionens antitrust- och koncentrationskontroll gav upphov till under perioden 2012–2022 uppgår till mellan 145 och 250 miljarder euro. I genomsnitt genererade antitrust- och koncentrationskontrollen omkring 13–23 miljarder euro i direkta fördelar för kunderna per år. De övergripande fördelarna med tillämpningen av konkurrenspolitiken för kundernas del omfattar även indirekta eller avskräckande effekter samt positiva effekter på innovation och kvalitet. Dessa effekter är svårare att kvantifiera eller uppskatta, men de är sannolikt mer betydande än de direkta kundbesparingarna. En nyligen utförd kompletterande modellering av de makroekonomiska effekterna av tillämpningen av konkurrenspolitiken tyder på att den antitrust- och koncentrationskontroll som kommissionen gjort under de senaste tio åren sannolikt kommer att ha en positiv inverkan på EU:s BNP i förhållande till utgångsscenariot, på mellan 0,6 % och 1,1 % (vilket motsvarar en höjning på 80–150 miljarder euro i 2019 års BNP) på medellång till lång sikt¹⁶⁶.

Tabell 8: Kundbesparingar (mittpunkter) 2012–2022

Källa: GD Konkurrens på grundval av interna uppgifter.

Under 2023 fortsatte GD Konkurrens sitt arbete med projektet om EU:s konkurrenssituation. Syftet med detta projekt är att undersöka utvecklingen av marknads- och industrikoncentrationen inom

investeringar och infrastruktur, forskning och innovation, energi, cirkularitet, digitalisering, utbildning och kompetens samt handel och ett öppet strategiskt oberoende.

¹⁶⁶ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för konkurrens, generaldirektoratet för ekonomiska och finansiella frågor, det gemensamma forskningscentrumet, Archanskaia, E., Cai, M., Cardani, R., m.fl., *Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2021 update and further development* (inte översatt till svenska), Europeiska unionens publikationsbyrå, 2022.

olika sektorer och medlemsstater och identifiera sektorer med potentiella funktionsfel. Det kommer också att bedöma och dokumentera fördelarna med konkurrens, bland annat på grundval av analyser av priskoncentrationer på sektorsnivå, makroekonomisk modellering och en undersökning bland företag. I detta syfte kommer GD Konkurrens att kunna dra nytta av resultaten från två förstudier, en utförd av OECD (slutrapporten förväntas vara klar 2024) och en annan av en extern konsult (slutrapporten mottogs i december 2023, publikation kommer).

8. Arbetsmetoderna vid GD Konkurrens moderniseras så att de kan tillgodose nuvarande och framtida tillämpningsbehov

8.1 Digitala verksamhetslösningar

Under 2023 fortsatte GD Konkurrens att omvandla sina arbetsmetoder i linje med kommissionens reviderade digitala strategi¹⁶⁷. Användningen av ärendehanteringssystemet *CASE@EC* utökades. Samtidigt gick arbetet framåt med att ersätta det gamla ärendehanteringssystemet för antitrust och kartellbekämpning med *CASE@EC* under 2023, och det förväntas slutföras 2024.

Under 2023 fortsatte GD Konkurrens också att förbättra och digitalisera sin kommunikation med externa parter. Söksystemet *Competition case search*¹⁶⁸ uppdaterades. Systemet används för att offentliggöra ärenden och hjälper medborgare och externa berörda parter att få bättre tillgång till, söka efter och exportera offentliga uppgifter om konkurrensdata. *ECN2*, det samarbetsverktyg som används i Europeiska konkurrensnätverket, stöder nu dessutom tillsynssamarbete inom ramen för förordningen om utländska subventioner. Dessutom uppdaterades många av de verktyg som används för GD Konkurrens tillsynsåtgärder, till exempel *eRFI*¹⁶⁹, *eLeniency*¹⁷⁰ och *eConfidentiality*¹⁷¹, samt *SANI2* för anmälan om statligt stöd¹⁷² och *SARI2* för rapportering om statligt stöd¹⁷³. GD Konkurrens förbättrar kontinuerligt hanteringen av de allt större volymerna av ärenderelaterade inlagor. Under 2023 uppdaterades *eDiscovery*, som används av handläggarteam för att granska stora mängder dokument. Detta förbättrade funktionaliteten och användarupplevelsen.

8.2 Dataanalys och datateknik

Chefsteknikerns team, GD Konkurrens enhet för dataanalys och datateknik, fortsatte och utvecklade sin verksamhet under 2023. Teamet ger råd till kommissionsledamoten och generaldirektören. Det vägleder och övervakar även alla data- och teknikrelaterade initiativ och arbetsflöden inom GD Konkurrens. Chefsteknikerns team fungerar som ett kompetenscentrum för digitala

¹⁶⁷ Meddelande från kommissionen – Europeiska kommissionens digitala strategi Next Generation Digital Commission, C(2022) 4388 final, 30.6.2022.

¹⁶⁸ Läs mer på <https://competition-cases.ec.europa.eu/search>.

¹⁶⁹ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/mergers/procedures/erfi>.

¹⁷⁰ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/leniency/eleniency>.

¹⁷¹ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/index/it-tools/econfidentiality>.

¹⁷² Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/forms-notifications-and-reporting>.

¹⁷³ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/overview>.

utredningsverktyg och datavetenskap till stöd för GD Konkurrens verkställighetsinstrument. Det ger också modernt kriminaltekniskt it-stöd samt underrättelse- och utredningsstöd. Slutligen spelar enheten en aktiv roll i nätverket av experter på digitala utredningar i Europeiska konkurrensnätverkets arbetsgrupp för dataskydd och tillämpningen av konkurrensregler.

GD Konkurrens säkerställer att alla förfaranden förblir förenliga med dataskyddsbestämmelserna, samtidigt som man ser till att detta skydd inte missbrukas för att hindra eller försena utredningar. Under 2023 ansåg tribunalen i mål T-451/20, Meta, att kommissionen hade rätt att behandla personuppgifter i samband med en konkurrensutredning och att de rättssäkerhetsgarantier som kommissionen tillämpade är helt förenliga med kommissionens skyldigheter enligt EU:s dataskyddsregler¹⁷⁴.

8.3 Stärkt visselblåsarverktyg

Kommissionen använder ett visselblåsarverktyg, en funktion där allmänheten anonymt kan rapportera misstänkt kartellverksamhet eller annan konkurrensbegränsande verksamhet såsom missbruk av en dominerande ställning på marknaden. I januari 2023 utvidgade kommissionen tillämpningsområdet för det anonyma visselblåsarverktyget, vilket även gjorde det möjligt för enskilda personer och företag att rapportera misstänkta koncentrationsrelaterade överträdelser och överträdelser relaterade till statligt stöd¹⁷⁵.

9. Främjande och utåtriktad verksamhet till stöd för konkurrenspolitik och tillämpning

Under 2023 fortsatte kommissionen med sina konkurrensfrämjande åtgärder och sin utåtriktade verksamhet på flera nivåer för att förbättra ändamålsenligheten i EU:s konkurrenspolitik, framför allt genom att verkställande vice ordförande Margrethe Vestager deltog i evenemang och presskonferenser, gav intervjuer och deltog i sociala medier. Högre chefer vid GD Konkurrens deltog i utåtriktad verksamhet i medlemsstaterna. Dessa verksamheter kompletterar GD Konkurrens externa kommunikationsinitiativ, såsom pressmeddelanden, policydokument, nyhetsbrev och sociala medier.

2023 lanserade kommissionen debattserien Markets for People, som äger rum i fem medelstora städer i fem olika EU-länder mellan april 2023 och början av 2024. Kommissionen uppmanar personer från olika politikområden att diskutera konkurrenspolitikens ekonomiska och sociala konsekvenser för människors liv. Platserna, talarna och ämnena bestäms tillsammans med de nationella konkurrensmyndigheterna, kommissionens representationskontor i medlemsstaterna och lokala Europa direkt-kontor. Den första debatten hölls i Modena, Italien i april 2023, den andra i Salzburg, Österrike i juni 2023, den tredje debatten i Salamanca, Spanien i oktober 2023 och den fjärde debatten i Brno, Tjeckien i december 2023.

¹⁷⁴ Tribunalens dom av den 24.5.2023, mål T-451/20, Meta Platforms Ireland/kommissionen, EU:T:2023:276.

¹⁷⁵ Läs mer på <https://competition-policy.ec.europa.eu/index/whistleblower>.

I juni 2023 firade kommissionen 20 års verkställande av EU:s antitrustlagstiftning enligt förordning nr 1/2003 med en konferens i Bryssel, detta även som en del av den pågående utvärderingen av samma förordning. Konferensen samlade verkställande myndigheter, privata rättstillämpare, interna juridiska rådgivare och akademiker för diskussion och reflektion över resultat, behov och utmaningar avseende den nuvarande förfaranderamen för antitrustärenden.

10. Konkurrenspolitiken i ett europeiskt och globalt sammanhang

10.1 Förenade krafter för att forma en europeisk och global konkurrenskultur

Politisk samstämmighet genom Europeiska konkurrensnätverket

Sedan 2004 samarbetar kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna i alla EU-medlemsstater genom Europeiska konkurrensnätverket¹⁷⁶. Syftet med nätverket är att säkerställa att EU:s antitrustregler tillämpas på ett ändamålsenligt och konsekvent sätt mot företag som ägnar sig åt affärsmetoder som begränsar konkurrensen och som kan påverka handeln mellan EU:s medlemsstater. Under 2023 fortsatte kommissionen att skydda en enhetlig tillämpning av förordning nr 1/2003 genom Europeiska konkurrensnätverket. Förordningen innehåller två viktiga mekanismer till stöd för samarbetet. För det första informerar de nationella konkurrensmyndigheterna kommissionen om eventuella nya utredningar i samband med den första formella utredningsåtgärden. För det andra samråder de nationella konkurrensmyndigheterna med kommissionen innan de antar vissa typer av beslut. Under 2023 inleddes 140 nya utredningar inom nätverket och 88 planerade beslut lämnades in till kommissionen.

Även andra arbetsflöden inom Europeiska konkurrensnätverket säkerställer en enhetlig tillämpning av konkurrenspolitiken i EU. Nätverkets medlemmar möts regelbundet för att diskutera ärenden, politiska frågor och frågor av strategisk betydelse. Under 2023 anordnades 48 möten bland horisontella arbetsgrupper och sektorsspecifika undergrupper, där konkurrensrättsexperter från de olika myndigheterna utbytte åsikter och bästa praxis.

En kontinuerlig och konstruktiv dialog mellan institutioner

Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén är viktiga partner till kommissionen i de fortsatta dialogerna om konkurrenspolitiska frågor.

I Europaparlamentet deltog verkställande vice ordförande Margrethe Vestager under 2023 i flera diskussioner eller strukturerade dialoger, bland annat med utskottet för ekonomi och valutafrågor, utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd, utskottet för sysselsättning och sociala frågor och utskottet för rättsliga frågor. Dessutom deltog vice ordförande Vestager i plenarsammanträden om konkurrenspolitik och om EU:s svar på USA:s lag om inflationsminskning.

¹⁷⁶ Kommissionens tillkännagivande om samarbete inom nätverket av konkurrensmyndigheter, EUT C 101, 27.4.2004, s. 43 och EUT C 374, 13.10.2016, s. 10.

I rådet deltog vice ordförande Vestager under 2023 i diskussioner och debatter om konkurrenspolitiska frågor och om långsiktig konkurrenskraft och produktivitet, bland annat vid flera möten i konkurrenskraftsrådet (inre marknaden och industri).

10.2 Konkurrenspolitiskt samarbete världen över

Multilaterala förbindelser

Under 2023 fortsatte kommissionen att aktivt delta i internationella konkurrensrelaterade forum, som OECD:s konkurrenskommitté, internationella konkurrensnätverket, där kommissionen fortsatte sitt treåriga medordförandeskap i arbetsgruppen för koncentrationer, och FN:s konferens för handel och utveckling (Unctad). Kommissionen fortsatte att sträva efter en förbättring av de internationella reglerna för subventioner. Vid moderniseringen av WTO:s handelsregler är reformen av subventionsreglerna en av EU:s huvudprioriteringar.

Bilaterala förbindelser

I mars 2023 höll kommissionen och USA:s konkurrensmyndigheter det tredje mötet i den gemensamma dialogen om konkurrenspolitik på teknikområdet, där man diskuterade samarbetsinsatser för att säkerställa och främja rättvis konkurrens inom den digitala sektorn. I handels- och teknikrådet mellan EU och USA hölls det fjärde ministermötet i maj 2023.

2023 fortsatte kommissionen sitt konkurrenspolitiska samarbete med tredjeländer, inbegripet program för tekniskt samarbete med flera asiatiska¹⁷⁷ och afrikanska¹⁷⁸ länder. Kommissionen fortsatte förhandlingarna om att ingå frihandelsavtal med Australien, Indien, Indonesien, Thailand och ESA5-länderna¹⁷⁹.

När det gäller kandidatländer¹⁸⁰ och potentiella kandidatländer¹⁸¹ för EU:s utvidgning är kommissionens främsta politiska mål att hjälpa dem att ansluta sig till EU genom att uppfylla de kriterier för medlemskap som fastställs i fördraget om Europeiska unionen och av Europeiska rådet¹⁸². Kommissionen hjälper till exempel kandidatländer och potentiella kandidatländer att anpassa sina rättsliga ramar för antitrust, koncentrationer och statligt stöd till EU:s regelverk och att utveckla välfungerande och operativt oberoende konkurrensmyndigheter.

I november 2023 antog EU-kommissionen 2023 års utvidgningspaket. Det innehåller en detaljerad bedömning av läget och de framsteg som västra Balkan, Turkiet, Georgien, Moldavien och Ukraina

¹⁷⁷ Läs mer på <https://asia.competitioncooperation.eu>.

¹⁷⁸ Läs mer på <https://africa.competitioncooperation.eu>.

¹⁷⁹ Fem länder i öst och syd: Komorer, Madagaskar, Mauritius, Seychellerna och Zimbabwe.

¹⁸⁰ Följande länder har beviljats status som kandidatland av Europeiska rådet på grundval av en rekommendation från Europeiska kommissionen: Albanien, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Moldavien, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien, Turkiet och Ukraina.

¹⁸¹ Följande land är ett potentiellt kandidatland för EU-medlemskap: Kosovo.

¹⁸² Mer information om medlemskapskriterierna finns på <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership>.

har gjort på sina respektive vägar mot EU¹⁸³. Med tanke på de resultat som Ukraina och Moldavien har uppnått och det pågående reformarbetet rekommenderade kommissionen Europeiska rådet att inleda anslutningsförhandlingar med båda länderna, förutsatt att vissa åtgärder vidtas¹⁸⁴.

När det gäller Georgien rekommenderade kommissionen Europeiska rådet att ge Georgien status som kandidatland under förutsättning att ett antal åtgärder vidtas¹⁸⁵.

¹⁸³ Läs mer på <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/strategy-and-reports>.

¹⁸⁴ Den 14 december 2023 beslutade Europeiska rådet att inleda anslutningsförhandlingar med Ukraina och Moldavien. Europeiska rådet uppmanade rådet att anta respektive förhandlingsram när de relevanta åtgärder som anges i kommissionens respektive rekommendationer av den 8 november 2023 har vidtagits.

¹⁸⁵ Den 14 december 2023 beviljades Georgien status som kandidatland av Europeiska rådet, under förutsättning att de relevanta steg som anges i kommissionens rekommendation av den 8 november 2023 vidtas.

2023 I ÖVERSIKT

